

კაჟა ეტზისელო

კოლხური
ფსალმუნები

100-ტომეული

გამომცემლობა „ანკარსალი“
თბილისი 2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
სახობალო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

თხზულებათა კრებული
100 ტომად

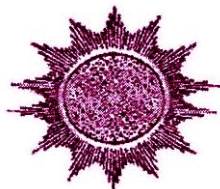
2020

საქართველოს მწიბრალთა, მცენიერთა და
სახობალო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

ტომი 19

2020

მთ. რედაქტორი

ნაოლეონ ლეონჯავა

ფილოლოგიის მეცნიერებათა
დოქტორი, პროფესორი,
აფხაზეთის მეცნიერებათა
აკადემიის აკადემიკოსი

© ვაჟა ეგრისელი, 2020

გამომცემლობა „**უნივერსალი**“, 2020

თბილისი, 0186, ა. შოთაბაძის ქ. №4, ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversali@gmail.com

ISBN 978-9941-26-572-3 (ყველა ტომისთვის)

ISBN 978-9941-26-826-7 (19 ტომი)

* * *

ვაჟა ებრისელი დაიბადა ხობის რაიონის სოფელ ხორბაში. ბანათლებით იურისტი და ინჟინერია. 1983 წელს დაამთავრა მოსკოვის მაქსიმ გორკის სახელობის მსოფლიო ლიტერატურის ინსტიტუტი. ორმოცამდე წიგნის ავტორია. თარგმნილი და ცალკე წიგნებად აქვს გამოცემული საზღვარგარეთის ქვეყნების ორმოცდაათამდე ახალგაზრდა პოეტის ლექსების მცირე ანთოლოგია – „ოქროს მტვერანი“, აღექანადრა სმირნოვა-კოზლოვას მონობრაფია – „ბრიუსოველი – ალიო მაშაშვილი“, ფილოტ ტიუტჩენის ლექსები და სხვა.

1993 წელს გამოვიდა პოეტის ათასგვერდიანი, ორი ათასამდე ლექსის მომცველი ერთტომეული – „იქმნ ნათელი“ ხოლო 2002 წელს საქართველოს რესპუბლიკის გამომცემლობა „მოლოდინმა“ გამოსცა ვაჟა ებრისელის „კოლხური უსალგუნავი“-ს ხუთტომეულის ათასზე მეტ გვერდიანი პირველი ტომი, რომელშიც ორიათასზე მეტი პოეტური ძეგლია იყო დაბეჭდილი. 2006, 2007, 2008 წლებში გამოვიდა პოეტის მეორე, მესამე, მეოთხე ათას-ათას გვერდიანი ტომეულები, ხოლო 2011 წელს დაიბეჭდა პოეტის მესამე, 1575 გვერდიანი ტომი, რომელშიც 2500-ზე მეტი ლექსია დასტაბეჭდილი.

ვაჟა ებრისელის შემოქმედებაზე ორმოცამდე მონობრაფიაა დაწერილი და ცალკე წიგნებად გამოცემული.

ვაჟა ებრისელი საქართველოს და მსოფლიოს რამდენიმე მცენიერებათა აკადემიის ნამდვილი წევრია... 2016 წლიდან საქართველოს მწერალთა, მცენიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმარ-საქართველო“-მ და საქართველოს ეროვნულმა აკადემიამ დაიწეს ქართული პოეზიის რაინდის, საქართველოს მწერალთა კავშირის, ვაჟა-ფშაველასა და ბალატიონ ტაბიძის პრემიების დაარეატიის, ღირსების ორდენის კავალერის, ქართული კულტურის დეკანოს მფლისა და „დიოკურია 2005“-ის, მწვიდობის ოქროს პარსკვლავისა და მწვიდობის დროშის ორდენის მფლობელის, სახალხო პოეტის, საქართველოს მწერალთა მცენიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმარ-საქართველო“-ს პრეზიდენტის, საქართველოს ეროვნული და ფაზისის საერო-სამცენიერო აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტის,

ავსჯანმართის მმართველობა აკადემიის პრეზი-აკადემიკოსის, საქართველოს განათლებისა და საქართველოს ეროვნულ და სოციალურ ურთიერთობათა“ „კარპის“, „აიას“ აკადემიების ნამდვილი წევრის, ჩარბლის, ზუბიდიის, სობის, იყალთოს საპატიო მოქალაქის, ათას-ათას ხუთასზე მეტგვერდიანი ტომეულების „კოლხური უსალგუნების“ (ოცდაათიათასზე მეტი ლექსი) ავტორის – ვაჟა ებრისელის ახალი, რჩეული „კოლხური უსალგუნების“ ოცდაათტომეულის გამოცემა. გამომცემლობა „უნივერსალმა“ გამოსცა პრეზის ხუთასზე მეტგვერდიანი, უმაღლეს კოლიბრაფიულ დონეზე შესრულებული ტომეტი. 2019 წლის მიწურულს გამოვიდა „კოლხური უსალგუნები“-ს 100-ტომეულის პირველი ათი ტომი. დანარჩენმა 90 ტომმა (უკლებლივ) მისი სინათლე იხილა 2020 წელს. გამგადაბულია დასაბეჭდად ვაჟა ებრისელის კლასიკური პოეზიის ანთოლოგია, აბრეთვე, პრეზისაღმი მიძღვნილი ქართველი და უცხოელი პოეტების, მმართველისა და საზოგადო მოღვაწეების (ათასამდე ავტორი) წიგნების (მონოგრაფიების), სტატიების, წერილებისა და ლექსების ოცტომეული და სხვ.

2020 წლის 16 ოქტომბერს გაიმართა ფაზისის (კოლხეთის) საერთო-სამმართველო აკადემიის საერთო კრება, რომელმაც პრეზიდენტის ვაკანტურ ადგილზე ღია კენჭისყრით ერთხმად აირჩია ამავე აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი, ცნობილი პოეტი, ქართული პოეზიის რაინდი, ქართული კულტურის დეკანი, „კოლხური უსალგუნების“ 100-ტომეულის ავტორი, იურიდიულ მმართველობა საპატიო დოქტორი, პროფესორი ვაჟა ებრისელი.

ბაზ. „საქართველოს რესპუბლიკა“,
2020 წლის 22 ოქტომბერი

ჰყავს მეუღლე – ბილდა სუხიშვილი (მწერალი) და ორი ვაჟიშვილი ზურაბი და დანი (ორივე იურისტი) და სამი შვილიშვილი – ვაჟა, ნატა და ლილი. იგი – მძვინვარე შვილია (შვილი ძმა და ორი და).

პოეტის ასტრომეული „კოსმიური პოეზია“

ვაჟა ებრისელის შესახებ დიდი ხნის წინაც ვწერდი: „რუსეთში აკაკის და ბალაქტიონს, ღმერთი არ მიუყენს რომ შებადარო. ბავხარ ზღვის დღვას და ნაზ სიონსაც, რომ აზანზარებს წუმად სამყაროს...“

ამჟამად, როცა პოეტის ზღაპრული კოსმიური „უსაღმუნებოს“ ჯერ არნახული, ჯერ არ ბაბუნელი, ხუთასზე, ათასზე, ათას ხუთასზე მიტბვერდინი „ბაჯალო“, ოქროს ყდაში ჩასმული, ოცდაათტომეული წავიკითხე, ჩემი ძველი აზრი რადიკალურად უარყვავი და... დღეს ძველის ბასაბუნად ხმამაღლა ვაცხადებ: ვაჟა ებრისელი არც რუსთაველს, არც აკაკის, არც ბალაქტიონს და... არც მსოფლიოს, არც ძველსა და არც თანამედროვე პოეტს არა ჰბავს...

ის პრისტორიული კოლხეთის „ქუტაია“, არსის ჭალაში მგბარი მუხაა, რომელზეც ოქროს საწმისი ეკიდა (რომელიც ბერძენმა კი არა, პელაგმა იაზონმა მიღესთან ერთად რომ ბაიტაცა).

დიახ, კოლხეთის მითიური ხელწვივის, აიეტის ხელით დარგული, ის ურჩხულ მოღარაჟი მუხაა, რომლის ცადავვიდ ტოტეზე, პოეტმა ოქროს საწმისის „ბონის“ მაგიერ თავისი „კოლხური უსაღმუნებოს“ იბაგმიუვლომელი ასტრომეული დაკიდა და ბაანოცხლა, მიძინებული, დავიწყების ნაცარმომილი, არა მარტო კოლხეთის, არამედ იმდროინდელი სამყაროს ოცდაათტომეულზე მიტ საუკუნოვანი მითებით, ღებნდებითა და საოცრებებით დახუნდული ისტორია, რაც კომერსიდან მოყოლებული (ძვ. წ. აღ. VIII საუკუნე) არც ერთი ძველის, არც ერთ კალმოსანს არ ბაუკითხია.

100-ტომეული... ძველის ბაჩნის დიდან, XXI საუკუნის რიქრაქამდე, ასეთი (5-6 სტრიქონიანი) ვილოსოფიური, რელიგიური, მითოური, ყოვლისმომცველი პოეზია, ჯერ-ჯერობით არავის შეუქმნია დღემდე...“

კოსმოსში კი...

დაბოლოს:

„აიეტის ზღაპრულ კოლხეთს, მტრობისა და სიძულვილის გგულეშავი მისწოლია... მათ იცინან იმ ოწყება დღემდევის ისტორია“.

ბულნაზ ხარაიჭვილი

პოეტი, ბალაქტიონ ტაბიკის პრემიის ლაურეატი, ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის მეცნიერებათა საერთაშორისო აკადემიის პრეზიდენტი

**„ბულცინვალ უმხვლი ყოველ ძეგას, ყოველ
ძაბეგას.“**

ა. პუშკინი

წინასიტყვაობის მაბიჟრ

(გაგრძელება)

მიტოსიდან ამომართა ღმერთქალი აფროდიტე, რომელმაც მკითხველის გული საოცარი ინტიმური გრძნობით ააძგერა – აფროდიტე, პანდემოსი – ხორციელი სიყვარულის განსახიერება, – როგორც ბატონი კოტე მელაშეილი ბრძანებს, – და აფროდიტე – ურანი ციური სიყვარულის ხატი, ერთად თანაარსებობენ. რაოდენ დიდია პოეტის სახისმეტყველების ძალა, როცა ამბობს:

„ზღვა ისევ ბორგავს –
ქარიშხალის

ჯვარზე გაკრული.

ჩუმი ბღავილით მშობლიურ მთიდან –
მოიზლახნება მდინარეთა გამხდარი ჯოგი,

გავცქერი ღელვას...

და მე ღელვის ნელ ცეცხლზე ვთბები.

აფროდიტემ კვლავ გაშალა თმები
და აჰა, უცებ დაღამდა სივრცე“.

*

„გაკრთა სინათლე –
ცამ გაიოცა,
ზღვაზე ქარიშხალს
ღრუბლის ფარა უძოვებია.
ეს ორი ზვირთი,
ზღვის მკერდიდან რომ აიბორცვა,
ზვირთები არა,
აფროდიტეს ძუძუებია“.

ვაჟა ეგრისელის ეს სტრიქონები გულში ჩამ-
წვდომია და სულის განმასპეტაკებელი. ეს დიდი ოს-
ტატის მიერ დახატული შთამბეჭდავი სურათია და
ისეთი ნათელი, რომ უნებურად ცოცხალი მოწმენი
ვხდებით, თუ როგორ იხურება ცის კარები აფროდი-
ტეს გაშლილი თმებით. ამ ლექსით პოეტი ესმიანება
ხალხის მესხიერებაში გამჯდარ მითოლოგიას და მი-
თიურ თქმულებებს და რეალობაში წარმოგვიდგენს.

ვაჟა ეგრისელის გრძნობა, აზრი, სურათი აღსაყ-
სეა გამოუთქმელი პოეზიით. პოეტი თანაუგრძნობს
ყოველივე დიდებულსა და ამაღლებულს, რაც განვი-
თარებულია ისტორიულ ნიადაგზე. მისი სული
ღრმად ჩაწვდა წარსულის საიდუმლოებას:

„სანაპიროზე წევს ივლისი
ტანაქერცლილი
და ცხელ ქვიშაზე ხარხარებს ხვატი.
ნაპირთან გდია პატარა ნავი,
ვით აფროდიტეს
ცისფერი ქოში.
მიწის კალთაში კვლავ უდევს თავი
ზღვას და
ნაპირის სველ სახეს ლოშნის“.

ეს ბრწყინვალე სურათია, ზღვისკიდეზე მიგდებულ ნავი აფროდიტეს ცისფერი ქოშია და თითქოს მკითხველს უმძაფრდება სურვილი, მოხარხარე ხვატს აფროდიტეს ცისფერი ქოში-ნავი მოსტაცოს და ზღვის ტალღები გადასცუროს.

ვაჟა ეგრისელი ზღვის ქვესკნელშიც ჩაგვახედებს და პონტოს ისტორიის ლაბირინთებში მიმოგვატარებს, რამეთუ მართლაც:

„ცაზე ბრწყინავდა შარავანდელი,
ღვთის სადიდებლად აღანთებდა
თეთრ სულს ტყემალი,
პონტოს თვალებზე ენთო ხსოვნა
ცბიერ ბერძნების,
ზვირთები ხტოდნენ ვით ერკემალნი
და მთები იდგნენ როგორც ვერძები“.

ვაჟა ეგრისელის ეს ლექსი ქართულ მეტყველებაში მოძიებული სახისმეტყველების ჭეშმარიტი ნიმუშია. ამ ბოლო ორ სტრიქონში პოეტის უზადლო შესაძლებლობები ჩამოიდვარა. ზღვარი თითქოს გაიშალა და პოეტის სულიც უსასრულო სამყაროსაკენ მიისწრაფვის, რათა გულით განიცადოს ბუნების საოცარი დღესასწაული, როს:

„ზვირთები ხტოდნენ ვით ერკემადნი
და მთები იდგნენ როგორც ვერძები“.

მართებულად ბრძანებს დიდი მეცნიერი ქალბატონი ლუარა სორდია, როცა წერს: „მომავლის იმედი ოქროს ვერძად არის სახელდებული, რადგან დიდი წარსული მომავლის მასტიმულირებელია ხოლმე... თუ რატომ არის პოეტისათვის ოქროს საწმისი იმედი და რატომ ელტვის მას ასე დაუინებით, გაცხადებულია იმ რწმენაში, რომ სწორედ მისი შემოქმედება არის „ოქროს საწმისის“ ანუ სიბრძნით სულიერების ახალი საფეხური.“

„ვაჟა ეგრისელის პოეზია საღვთო სიბრძნის ჯერაც განუჭვრეტელი საღაროა.

ტიტანური „კოლხური ფსალმუნების“ ავტორმა თვითშექმნა ახალი სულიერი ცენტრი, საღვთო სიბრძნით გასხივოსნებული მიწიერი სამოთხე, წმინდა მიწა, ადღვომის კუნძულებზე, ზღვაში ააგო ახალი

კოშკი, დანერგა ახალი „ოქროს ბადები“. მან გრაალი არა ჰიმაღლის, შამბალას, ანდების მწვერვალებზე დაღანდა, არამედ კოლხეთში, კავკასიონის მთებზე, „წმინდა მთა“ და ქვესკნელში გაუჩინარებული გრაალიც აქვე აღმოაჩინა“. წიგნიდან „წერილები.“ (ბიბლიის ერთი კონცეფცია... აპოკალიფსური სახეები გრაალის იდეალი, 2009წელი.)

პოეტი ქმნის არაერთ მხატვრულ სახეს, სადაც ვხვდებით არგონავტებს, მედეას, იაზონს. პოეტი მათ ხსოვნას უფროსილდება და ზღვის სანაპიროზე მათი სხივნათელი აჩრდილები ეზმანება, როგორც სიმბოლო დაუმორჩილებლობისა და გამირული ცხოვრებისაკენ სწრაფვისა.

„უცხო ხომალდის ტკაცუნობს
აფრა,
ტანში აურჟოლებს
პონტოს და ფაზისს.
ნაპირი დელავს...
და ივარცხნის ზვირთთა
შავ დაღალს.
წარსულის ტოტებს ხსოვნა კვლავ
არხევს...
არგოს ჰგავს მთვარე,

მედეასფერ ღრუბლებში მაღავს
ცა – ვარსკვლავებით
დაჭორფლილ სახეს“.

ამ ლექსში უცხო ხომალდი პოეტის რწმენით წარსულის სიმბოლოა იგი კვლავ ამშვენებს პონტოსა და ფაზისის სანაპიროს. ზღვის ზვირთები დაღალს ივარცხნიან, ხოლო მედეასფერ ღრუბლებში ცას დაუმაღავს „ვარსკვლავებით დაჭორფლილი სახე“. ეს ლექსი ჩემი ღრმა რწმენით პოეტის ოცნების ყოვლისშემძლეობის ჭეშმარიტი ზეიმის გამოხატულებაა. ვაჟა ეგრისელი ფიქრის, ოცნების პოეტია. მისი სატრფოსთან ინტიმური განმარტოების გარემოც ზღვით სუნთქავს. პოეტი ამ განცდას ასე გამოხატავს:

„...შენი სუნთქვა მიჭირავს ხელში
და თეთრ საწოლზე
და ფიქრებში გულადმა ვწევარ,
ახლა ღამეა.
მომწვევდელი წიგნში ზღვა ხვნემის,
ისმის ანძების ჭრიალი და
ტალღების რწევა“.

პოეტს სამშობლოს სიყვარული რომ გათანგავს, მითოსიდან ამურს გამოიხმობს, მშობლიური ზღვისა

და ცის, ვარსკვლავებისა და სემირამიდის ბაღებს რომ დაუტკებება, მედეა და აქილევესი გამოჰყავს და თავის ლექსებში მიუჩენს კუთვნილ ადგილს. ამური – სიყვარულის ღმერთია, მამულია, რომელიც ტრფობით დაგვშანთავს. მედეა კოლხეთის პირმშვენიერი ასულია, რომელიც გრძნეულ ღამეს განასახიერებს; აქილევესი – ეს ცაზე გადმომდგარი მითიური გმირია, რომლის ვეება ფარი კოლხეთის ცაზე გადმოკიდებულ მთვარესა ჰგავს. პოეტი ცხადად გრძნობს და აღიარებს, რომ მითიური შრეების საწყისი ათასწლეულების მიღმა მოჩანს, რომ:

„ლეგენდებიდან მონაბერი ართობს ნიავი
და ღამის წყვილადს
აღარ იკარებს,
ათასწლეულთა მიღმა მოჩანს მისი საწყისი
განფენილია შავი ზღვის კარად
ჩემი კოლხეთი – ოქროს საწმისი“.

ხშირად შეგვახსენებს ვაჟა ეგრისელი მითიურ გმირებს: ჰელიოსს, დიონისეს, აქილევესს.

„ათასწლეულთა მიღმიდან,
კვლავ რომ მოგვესმის
უკვდავების ძახილი.

– აქილევსი!

ფართ-ქუსლამდე, –
მცირე სოფელში ვისაც დარჩა გმირის სახელი,
ვიდრე იმ დიდში
გაქუსლავდა“!

ან:

ზღვით,
ხმელეთით სდია ნისლეებს,
მოაღწია კოლხეთს გეშით.
და ღვინის ღმერთს დიონისეს,
სულ მუდამ მივრავს
და გაღეშილს,
ძველ „ცეკუბას“ და „ფალერნოს“
ურჩევნია „ოჯალეში“.

ძნელია უფრო დიდებული სურათების დახატვა. პოეტმა აქ საქართველოს წარსული წარმოგვიდგინა, მაგრამ ამავე დროს დაგვანახა ჩვენი დღევანდელი ბაბ. „თმაგაწეწილი მედეა“ ხომ ჩვენი ქართველი დედის ტიპური სახეა, რომელიც ნატრობს უღრუბლო ცას, უშფოთველ ცხოვრებას ყველა მოდგმისათვის. ამ ლექსშია დიადი ენერგია, სიწმინდე და თავგანწირვა, რამეთუ ბიბლიური მითი პოეტისათვის მიწიერი სხეულისა და არამიწიერი სულის ჰარმონიაა:

„ამაღლდი სულო!
სხეულიდან ამოიწიე“
(გებლაუჭება მიწიერი არამიწიერს)
და ღვთის საუფლო,
უსამანო ლაჟვარდს გახედე.
ეს სულ ერთია
სივრცეები გერთვის
თუ ერთვი.
და ამით უფალს თუ შესცოდე,
ამ „სითავხედეს“
მაღალია და...
შეგინდობს ღმერთი“.

ვაჟა ეგრისელმა მითიური გმირებით დაასახლა საქართველოს მიწა. მთიდან ზვაავივით დაშვებული მდინარესავით შორეული წარსულიდან იღებს სათავეს ვაჟა ეგრისელის დიადი ჰუმანიზმი, სწორედ ეს გვაოცებს და გვხიბლავს ჩვენ, მის მკითხველებს.

აკადემიკოსი ვახტანგ დავითაია ბრძანებს: „ეგრისელის პოეზია, ისევე როგორც ყოველი დიდი პოეზია უკიდურესად სუბიექტურია. მისი არეალი, სახისმეტყველება, მეტაფორული სმენა, ინტუიციური და ასოციაციური სამყარო ძნელი ასახსნელია“. მისი ვაჟკაცური, ჯანსაღი სულით და ხორციით დამშვენებული სიყვარულის გამა თავიდან ბოლომდე ანალო-

გიური სახით გასდევს მის სულ მცირე ლირიკულ შედეგს:

„ცივი ღუმლით და სიმყუდროვით
ღამე გადრიკეს მნათობებმა გამთენიისას,
შეწუხებული შავი ფერი თეთრით იცვლება.
ცისკრის ვარსკვლავი, კარგო ჩემი სიყვარულია,
ახლოს ვერ ბედავს და შორიდან გელაციცება“.

როგორც ჭაბუკური მორცხვობისა და თავშეუკავლებლობის სიმღერას, მოკრძალებით, აბჯარასხმული კოლხი მზეჭაბუკი ჩვეული ლირიზმით უმღერის საყვარელ არსებას.

და მაინც ვაჟა ეგრისელის ზღვა ეროვნულთანაა დაკავშირებული. თავად პოეტი ბრძანებს „ზღვა ჩემი მამულია“. მამულის სიყვარულის, მის დიდებული წარსულისა და ნათელი მომავლისაკენ სწრაფვის სიმბოლოდ აღიქმება არაერთი ლექსი. ზღვის ჭეშმარიტი სიყვარულით გულანთებული ვაჟა ეგრისელის არსება ბრძოლის, სიცოცხლის, ნათელი მერმისის მაძიებელია. პოეტს ღრმად სჯერა, წლები გავლენ, მაგრამ მრავალი დღე და დილაც გათენდება მისი ზღვების მოსაგონრად:

„ვიყავ ღარიბი...
და ვით შემეძლო,

მშობლიური ცისა და მიწის ტრფიალით გულან-
თებული პოეტი არაერთხელ უბრუნდება მითოსს არ-
გონავტების შესახებ. არაერთხელ ახსენებს კოლხე-
თის პირმშვენიერ ასულს მედეას. მისდამი არაჩვეუ-
ლებრივი სიტოთი წერს პოეტი:

„...ლეღვის ტაძარში,
ვით მეგობარს
მაშინ შევუვლი,
როცა წუხს ნათელს პირმშვენიერი –
მედეასავით ღამე გრძნეული“.

პოეტს ზღვაც მედეას ოხვრად წარმოუდგენია.
აქ უნებურად გამახსენდა პროფესორ რაგიმ ანდრია-
ძის სიტყვები: „ვაჟა ეგრისელის თვალთახედვა, პოე-
ტური წარმოსახვა აერთიანებს სამყაროს ისტორიულ
და გეოგრაფიულ წარსულს და დღევანდელობასთან
კავშირში აღიქვამს მას“... რა დიდებულადაა ნათქვა-
მი:

„ეს ზღვა კი არა,
მედეას ოხვრაა,
ვითარც სხვა შვილმკვდარი დედები,
მასაც აქვს უფლება ოხრავდეს,
მან გადასცურა შორეული ზღვა
ლეგენდების

და მოადწია ელადიდან –
კოლხამდე“.

ვაჟა ეგრისელმა ალვის ტოტზე დაკიდულ მთვარეში ოქროს საწმისი მოიაზრა, ხოლო ცაზე გამკრთალი ელვა იაზონის მოქნეულ სახრედ წარმოგვიდგინა და ამით კიდევ ერთხელ გვაგრძნობინა მოწიწება და თაყვანისცემა წარსულისადმი, გვაგრძნობინა მარადიული ჰიმნი სამშობლოს, მამულის სიყვარულისა:

„ალვის ტოტებზე დაკიდულ მთვარეს,
ვით ოქროს საწმისს,
ქარი კვლავ არხევს.
და ცაზე უცებ გამკრთალი ელვა,
მე მეჩვენება აიეტის ცეცხლის ხარებზე –
იაზონის მოქნეულ სახრედ“.

შორეული ასოციაციების ამდაგვარი თავმოყრა აღბათ ვერასოდეს გამოხატავს განცდილი რეალობის რთულ სტრუქტურას, მას რომ შემკავებელი ძალა არ აწესრიგებდეს. აქაა რეფლექსის სიტყვაში მოლიველივე აზრის სისავსე, ხორცი შეასხას რთულსა და სინთეზურ გრძნობა-განწყობილებას და მთელი არსებით განგვაცდევინოს უკიდევანო სიყვარული და ერთგულება.

ხელოვნების, პოეზიის მარადიული წყარო ცხოვრება და ფანტაზიაა. ეფუროცლავ ბატონ ვაჟა ვერისეფლის წიგნებს და ეგრძნობ რომ მისი ლირიკული ლექსები უძვირფასესი ქმნილებებია ინტელექტუალური კაცის ხელით დაწერილი, სადაც ცხადად ჩანს ქართული ფენომენი. იგრძნობა სინატიფე, სამყაროს ფილოსოფიური ჭვრეტა და მოუხელთებელი ოცნებისაკენ სწრაფვის დაუოკებელი წყურვილი...

„...ვაჟა ვერისეფმა თავისი საოცრად ემოციური და აზრნათელი სერიოზული შემოქმედებით ღირსეული წვლილი შეიტანა ქართული პოეზიის შემდგომი წინსვლა-განვითარების სამამულიშვილო საქმეში“ – (ნაპოლეონ ლემონჯავა, აკადემიკოსი.)

ადამიანური არსებობის პოლარულობაა მისი, როგორც ლირიკოსის სულის სუბსტანცია. სიყვარული განცდილი, სიკვდილი მეტაფიზიკურად დაგემოვნებული, ფილოსოფიურად გამართლებული და სიცოცხლით ძღუელი.

ღიას, ადამიანური არსებობის აზრი მხოლოდ სიცოცხლის სილამაზესა და სიყვარულშია, მხოლოდ ამით შეიძლება სიკვდილის დათრგუნვა:

„...ავაგიზგიზოთ სიკეთის და რწმენის
კოცონი,
რომ ბინდისფერი ცრუ სოფელი
გავაჩირადნოთ“.

ვაჟა ეგრისელმა თავის შემოქმედებაში დაამკვიდრა ბუნებისა და საზოგადოების მოვლენებზე შეხედულებათა პლურალიზმი. პოეტი ხან კანონზომიერებებზე ჩაფიქრდება იქ, სადაც ქაოსია და უწესრიგობა, ხანაც მოვლენათა წინასწარ განსაზღვრულ დინებაში ხედავს უწესრიგობას. პოეტმა თითქოს წინასწარმეტყველურად განჭვრიტა ჩვენი დრო, ჩვენი წინაპრების უმაგალითო გამარჯვებების გვირგვინები, როცა ღრმა რწმენით გულანთებული წერს:

„აღმოსავლეთით ფრთებს შლის ცისკარი,
„ქართლის ცხოვრება“ –

წარსულს მილამპრებს.

მთვარე ჰკიდია სიშორეთში ვით ბუმერანგი,

და კოლხურ ღამეს,

ბრძოლით დაღლილ, ვით ჩემს

წინაპარს,

ტანზე აცვია ვარსკვლავების

ჯაჭვის პერანგი“.

ვაჟა ეგრისელის ამ ლექსში ძლევამოსილი ჰუმანიზმის ექოა. ზღვის ტალღებზე დაცურებული მზის სხივებით ბრდღვიალებს პოეტის სული. პოეტის კაცთმოყვარეობის – გასაოცარი გრძნობით არის გასხივოსნებული ასეთი მეტაფორული თქმაც:

„სანაპიროზე ვზივარ და მუხლზე
მიდევს შაჰ-ნამე,
მოვა ნიავი ზღვიდან უცებ და გადამიშლის.
ცის უზარმაზარ ტახტრევანზე წევს
დიდი ღამე
და უდევს მთვარის თეთრი ბალიში“.

სწორედ აქაა მძაფრი სურვილი სიცოცხლის მარადისობისა, ზღვიდან მონაბერი ნიავი, რომ ცხადად აგრძნობინებს პოეტს ზღვის უდიდეს მნიშვნელობას.

ზღვა, რომელსაც მზე ბავშვივით დასთამაშებს და „თოლიებით დანისლულია“, პოეტის არაჩვეულებრივი მგრძნობიარე ბუნების მესაიდუმლეცაა.

მეოცნებე და ზღვაზე მთელი არსებით შეყვარებული პოეტს აღმოხდება:

„ზღვა მზით გამდნარი არის
ფოლადი –
მიწის ვეება ყალიბში ჩასხმული“.

პოეტის ხალასი ნიჭი ვლინდება მის ნატიფ, დახვეწილ გემოვნებებში, მიუწვდომელი და შეუღარებელია მისი პოეტური მეტაფორები:

„ღუმილის მტვერში თვალს გაახეღენ
და დავიწყების ტრამალიდან
მოვლენ ქარები –

მათ ლურჯ თითებზე ზამთრის ღამე
ბროლად დატყდება
და ნამსხვრევები რომ შეაგროვოს,
ნაპირი ტალღებს
აიკაპიწებს“.

ამ ლექსის სტრიქონები მკითხველს უნებლიედ ამასსოვრდება. ჩემი ღრმა რწმენით იგი განსაკუთრებული მეტაფორულობით გამოირჩევა. დამატყვევებელია „ქარის თითებზე ბროლად დამტყდარი ღამე“ – რომელიც ხელმეორედ შესახვედრად გიხმობს, გეძახის...

ციალა მუსხია

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი, აფხაზეთის მეცნიერებათა
აკადემიის აკადემიკოსი.

*ნაწყვეტი წიგნიდან – სასწაული და ფანტაზია
(ფიქრები ვაჟა ეგრისელის პოეზიაზე)*

გაგრძელება შემდეგ ტომში

ჰეფესტო და თარხონი

ცამ როდესაც იშვილათ,
მათ ხელთ ეპურათ შიშივით,
მეხი ზევსის ნაქონი.
და ზარს სცემდნენ სამყაროს –
ჰეპესტოც¹ და
თარხონიც.²

1989

¹ ჰეფესტო (ბერძნ.) – ცეცხლის ღვთაება

² თარხონი (ბერძნ.) – ჭექა-ქუხილის ღვთაება.

* * *

რადგანაც იგი ეწამა ჩვენთვის,
ადამის მოღვა
მიტომ ვარ ვალში,
ის კაცი გახლდათ,
ახლაა ღმერთი.
მიწაზე იყო, ამაღლდა ცაში,
რა შეიცვალა,
მითხარით ერთი!

1960

* * *

ცათამბჯენის თუ ოკეანის,
არავინ იცის,
ვისი ჟინი აქვს,
დილა რომ თენდება ბინდიანი.
ტკბილი ძილით სძინავს
ვირჯინიას,
აიდაჰოსა და ინდიანას.

1983

ხმა წარსულიდან

ასჯერ კი არა,
ათასჯერ,
უმეტეს ურჯულოებთან,
როდესაც გავიმარჯვებდით
დილის მზეს ემსგავსებოდნენ
ერუშეთი და
კლარჯეთი.

1967

* * *

თვალებს განზრახ იბრმავებენ,
სმენას,
ვითომ იყრუებენ
და შენი „მოკალმენი“,
ისევ ისე გიყურებენ,
როგორც აბელს –
კაენი.

2008

* * *

მესიის დიდ მოლოდინში,
ბეთლემს,
ღამის არის თვეა,
მაგრამ ჯერაც არ ჩანს ქრისტე.
მე კი ადამის და
ევას
ჩურჩულს ბიბლიიდან ვისმენ.

1971

ეპქინი და ჰელესონტი

წარსულ დღეთა ქარიშხალი,
ყინვის დამზრალ
ხმელეთს კორტნის.
მოვა დრო და ეს ნისლები.
ვითარც ადრე ეპქინი¹ და
ჰელესონტი²,
ჩემს დიდ შავ ზღვას
დაერქმევა „გერისელი“.

1967

¹² შავი ზღვის უძველესი სახელწოდებები.

ბავშვობის მზე

ვით აფროდიტე ქაფიდან,
პონტოს ზვირთებში ნაშობი,
დრომ,
სად მიმაღა ვერაგმა,
შენი ღამაზი ბავშვობის
მზე, –
ოქროს ყვითელპერანგა!

1988

* * *

სოფლის ღობიდან გადმომდგარა და
სიღურჯეს ყვირის იასამანი.
აქ, სადღაც მყუდრო არის სავანე
დედამიწაზე მოხეტიალე –
შენა ხარ სივრცე უშორესი
და უსამანო.

2005

* * *

ათასწლეულების წინ ნაშენ
ქალაქებს ჰგვის მიწის
პირიდან

დრო და...

ცას თვალი მიტომ აქვს სველი.
სიცოცხლის არა,
სიკვდილის წინაშე,
რომ უმწეოა სამყარო მთელი.

2003

* * *

სოფლად ურმის ჭრიალთან,
მწუხრს შემოყვა სიმღერა:
„ჰარი, ჰარი, ჰარალე“.

ნიაფ-ქარი უვარცხნის
წვიმას
გაშლილ დაღალებს.

1998

* * *

საიდანღაც რომ გვეაღერსება,
აღბათ არყოფნის ცივი
ქარია,
რომელიც ხშირად გვიცვლის ბუნებას.
ო, რა ტკბილია,
და რა მწარეა –
ეს ორი სიტყვა: დაბადება
და აღსრულება.

1999

* * *

ოთარანთ ქვრივს რომ სარჩო
წაართვეს,
აი, სწორედ მათი ხმებია.
სხვები კი არა,
ის გზირებია,
სსოვნის ყორეს რომ ეფარებიან
და დავიწყების ფანჯრებიდან
იმზირებიან.

1980

ბროწეული

ცაში ამაღლდა, როგორც უფალი,
ვინც სიყვარული
უფლის იწამა,
მიტომ მეც ცაში დავეხეტები.
ბროწეული კი ჩემთვის მიკრო
დედამიწაა,
შედედებული მოკვდავების სისხლის
წვეთებით.

1977

* * *

მოვეავილე ცის მინდორზე,
წელში მოხრილს
ვხედავ მთვარეს,
თითქოს ბაღში კრეფს იეზო.
ღამე უქსოვს კვართს
იესოს,
ელვის ოქროს ყაისნადით.

1978

* * *

შიშველი მუცლები მოუხანთ ღორჯოებს
და ჩურპატანებს,
წყალი არ ჰყოფნით...
იხრჩობიან უწყლოდ მურწები.
გულგახეთქილი მიწა,
ასჯერ ნაინფარქტალი
წუხს...
სულთმობრძავი სქვია* ტყე-ტყე
მიიძურწება.

1964

* დელეა ხორგაში (ხობის რ-ნი)

ფშავ-ხევსურეთში

ჭართალს,

უაღეს,

ფხოვს და კვარას.

დევთა და ავსულთა ტვინი კლდეს

მიასხა-რა:

ბაცალიგომ¹,

აინანამ²,

კოპალემ³ და იახსარმა.³

1966

1,2,3,4 ფშავ-ხევსურეთში გაბატონებული წარმართული
დემონები.

* * *

(ვარიანტი)

ზღვის ბინადარნი,
მოსული არსაიდან,
ქარიშხლის სუნთქვას რომ
აიყოლიებენ
და გზას მიჰყვებიან წარსულში
გაფრენილს.
და რომ დაფარფატობენ ზღვას
თოლიები –
სსოვნაა ზღვაში დაღუპული
წინაპრების.

1972

გენესარეთის ტბასთან

ცის და ღამის მეუფე –
 მოვარე მიემგზავრება –
 ვარსკვლავების კარეცით.
ვერცხლის სხივთა მთოვარი.
და მე აღთქმულ მიწაზე
 ვღგაგარ,
 ვით მაცხოვარი,
ტბასთან გენესარეთის.

1983

* * *

ბრწყინავს მთიები –
ცის ეკრანიდან,
ღვას სვეტი მოხრილ მოვარის
ანტენის.

სხვა მზე ანათებს
და ქრის სხვა ქარი.
არყოფნის ქვიშის ღვას კორიანტელი
და ეს ცხოვრება უდაბნოა
ცხელი საჰარის.

1988

* * *

ქვეყნად ყოფნას,
არყოფნა,
ჯანდაბაში ისტუმრებს
და სამყარო სავსეა შიშითა და
ურვებით
დღით და ღამით დახუნძლულ,
გაუსაპნავ ცის ურემს,
მზე და მთვარე შეუბამს
ელვის აპეურვით.

1979

* * *

პოი,

როგორ უხდებათ თეთრჩოხიან
მთებს ბანი.

კოლხეთს ბუღობს ოდიდან
მზე და

საოცრებანი.

და ხმა ისმის წინწილის,
ჩანგისა და ებანის.

1980

* * *

ეხეტებიან დემონები შავი ღრუბლების
ცაში, და ნათელს
ბნელით ფარავენ
მაინც ყვავილობს მთვარის თეთრი
იასამანი
და... უფლის გარდა იცის არავინ,
ყოფნა-არყოფნის
სად ძევს სამანი.

1986

* * *

(ვარიანტი)

ქვესკნელიდან –

ზესკნელამდე,

გზა უსასრულო და

ულეგია.

ცა – სასაფლაოა,

და მოციმციმე ვარსკვლავები –

ჩვენი წინაპრების სულებია.

1975

* * *

შენი მხურვალე ღოცვა,
უფალთან კვლავ ადის ცად,
ამიტომ წუთისოფლად
მოგიწევს
მარადისად,
სიკვდილის მერე ყოვნა.

2003

საუკუნეა ოცდაცამეტი

სინამდვილეა და არაფერს აღარ
ვამეტებ,
საუკუნეა ოცდაცამეტი,
რომ კოლხთა წარსულს ჩაფრენია
ღამე კლანჭებით...
საუკუნეა ოცდაცამეტი,
რომ მედვას გლოვობს შავი ზღვა,
შავებს იცვამს
და იტანჯება.

1963

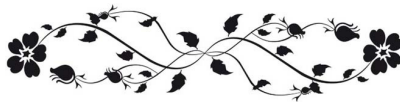
* * *

ხელში აღუჩის თეთრი ტოტებით
თეთრჩოხიანი მოდის
აპრილი.

მთვარე ჩაცქერის პირდაღებულ
ღამის უფსკრულებს.

ზღვა ხახას აჩენს გველეშაპივით,
ცა ვარსკვლავებმა ჩააღუსკუმეს.

1971

* * *

ღამეულ გზებით შორს რომ მიდიან –
ისიდაა ან იაღოვანა...
კუზი კი არა ცოდვა კიდია
და ის ბოროტი კაცის სულია –
ლოკოკინად რომ ხეზე
მიღოდავს.

1994

* * *

ელვა, ვით ბონაპარტე,
თავს კელავ აფარებს სადღაც,
მღვრიე ღრუბლების კუნძულს.

ცა – კო
ამორძალს მოჰგავს,
მთვარის მოჭრილი ძუძუთ.

1958

* * *

ქარებს სიშორე და ღელვა
მოაქვთ,
როგორც დანაპირი,
ღრუბლებს ელვის სდევს რეფრენი.
გულში იკრავს სანაპირო
ტალღებს –
ზღვიდან ამოფრენილს.

1978

მტრედი

თითქოს მოფრინდა აქ,
იმქვენიდან,
აგერ,
მტრედი რომ ზის და ღულუნებს
და დამშვიდებას ჩვენსას რომ
ცდილობს,
ო, არა შვილო!
ქვეყნად ვერრარა ამოავსებს
დღეთა ჯურღმულებს.

1989

* * *

ცის ვარცლზე დაერილ ვარსკვლავთა
ღერდილი,
მთვარის დიდ საცერში იცრება.
ადამის ძეს კი მიწაზე
ღღეები სულს ისევ ართმევენ...
და როგორც ბნელი და ნათელი,
სიცოცხლე სიკვდილით იცვლება.

1998

* * *

მოთქმა,
გოდება,
ბღავილი და...
ესე ქვეყანა
სასაკლაოდ და ქცეულა ბოსლად.
რაა სიცოცხლე! –
მარტოოდენ წასვლა და
მოსვლა.

2004

* * *

სასაფლაოსკენ თმაგაშლილი
გამორბის ქარი
და ეკვეთება კივილით მუხლი.
სამარეს ჭრიან და მიწა კვნესის.
დგას თავდახრილი კუბოსთან
მწუხრი
და ჩუმად უსმენს ვარსკვლავთა მესას.*

1972

* მესა (ფრანგ.) – კათოლიკური ღვთისმსახურება, წირვა.

თეთრი ვარდი – ბრაალის თასი

ციდან –

მიწით ჩამოშლილი,

მიღმა ღამის შავი ფარდის,

სამოთხისკენ გზა არი...

და... გაშლილი თეთრი ვარდი,

ვარდი არა,

თასი არის გრაალის.

1976

იალუს მინდვრები

გმირების და მგოსნების
ლურჯი საფლავებია –
ეს მთები და ბორცვები.
და სამშობლო! საშველად,
როდესაც მოგინდებით,
წამსვე გაგვაცოცხლებენ
ჩვენ „იალუს მინდვრები“.*

1968

* პირამიდების ტექსტის მიხედვით „იალუს მინდვრებზე“
ცოცხლებოდნენ მკვდარი ფარაონები.

* * *

ცისა და მიწის აიხდენს სურვილს,
დიდი ხნის მერე,
მოსვლიდან ქრისტეს,
შურით და მტრობით შეგუბებულ
საუკუნებს,
კვლავ გადმოლახავს კოლხური სული,
აღიმართება ღურჯ კოლოსად
სამყაროს ცის ქვეშ.

1976

* * *

მტკვარს აკვანში მშვიდად ძინავს,
ქოსა აღა-მაჰმად ხანის
ხმა არსიდან არ ისმის,
მაინც ყაყაჩოთა სისხლში
ცურავს ველი
კრწანისის.

1969

როგორც პოეტ-მითოლოგს

ათასწლეულების იქით,
შენმა ოქროს „ფსალმუნებმა“
იწვიმოს და
ითოვოს.
და მზე დაგკრას ლეგენდებმა,
როგორც პოეტ-მითოლოგს.

1963

აქციუსი და აიეტი

დიდმა მამამ –
 ჰელიოსმა,
ორივე ძე, უკვდავების-
 სთვის ისე გაიმეტა,
რომ უარი ვერ გაბედა.
 ვერც უფროსმა აქციუსმა.
 ვერც უმრწემესმა აიეტმა.

1994

შენი ღიმილი

შენს ღიმილში ღვთაებრივი
ცეცხლი ღვივის
და სიცოცხლის ბადეს გიქსოვს,
და არა ჰგავს „ფრესკის ღიმილს“¹
„სფინქსის ღიმილს“²
და არც „ღიმილს დიონისოს“³

1971

-
- 1 „ფრესკის ღიმილი“ – (ლ. გუდიაშვილი)
2 „სფინქსის ღიმილი“ – (ლ. აღფენიძე)
3 „დიონისოს ღიმილი“ – (კ. გამსახურდია)

* * *

ელვა მიწას თვალს ჩაუკრავს
და შორიდან მთვარე მოჰკავს
ზესკნელს გაკრულ აფიშას.
ცას – მნათი არ დააკლდება,
გულს დარდი და
ზღვას ქვიშა.

1989

მზე კოლხეთში აღმოსდა

მილიარდი წლის წინათ,
მზე კოლხეთში აღმოსდა –
მოსვლად კაცობრიობის.
იგი იყო სამყაროს რწმენაცა და
იმედიც.
დედა გახლდათ კიბელე¹ –
კოლხეთის და ქიმეთის.²

1977

¹ რეა კიბელე – კაცობრიობის პირველი დედა.

² ქიმეთი – ეგვიპტის უძველესი სახელწოდება.

* * *

დარდით გადახურული –
ხალხთან დადგი კარავი.
„ეკლხური ფსალმუნები“ –
ათასწლეულს ჩაუვლის –
როგორც მზის და სიცოცხლის
დიდი დღესასწაული.

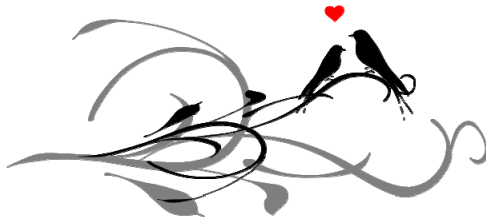
2001

* * *

ქარიშხლით მთვრალი და გაღეშილი
ზღვა,
დედამიწას მიყუდება.
მთები – მოჭრილი თავებია
ბაყბაყ დევების,
მდინარეები – ზღვის კუდებია.

1962

ჰუნეზი

ცა და მიწა ერთიან –
გადათელეს ჰუნებმა,
მაგრამ მაინც მინდვრები
მკერდზე ვარდებს იბნევენ.
და სიცოცხლეს სიკვდილით
ვერ უცვალებს ბუნება.
ვერ უქციეს სამყაროს
მზის სინათლე –
სიბნელედ.

1991

ჟულეზთან

მომელანდება რამზეს მეორე*
და სპა ურიცხვი ზღვისებრ
თავხელი.

აქ, გარდასულთა ქრიან ქარები.
როცა მღელვარე პონტოს გავხედავ,
ფიქრი კოლხეთის წარსულისკენ
გამეპარება.

1963

* რამზეს მეორე – ეგვიპტის ფარაონი (ძვ.წ. აღ. XIV ს.)

* * *

(ვარიანტი)

სამშობლო მზეა ამომავალი

და მის გულისთქმას

კვლავ უსმინე,

როგორც უსმენდი.

კაცის ცხოვრება გაუვალი ტყეა –

უსურის.

შენ, ვარსკვლავების ოქროს

ღურსმნებით

საქართველოს ცას

ხარ მიღურსმული.

1966

ჯგუბე

ჩემს გატანჯულ ღამაზ მამულს,
ვით წირსფალმა,
მოწყალების
თვალთ გადმოსედოს ეგებ.
და განგმიროს გველეშაპი –
კოლხ ღმერთკაცმა წმინდა ჯგუბემ.*

1969

* ჯგუბე (მეგრ.) – წმინდა გიორგი.

* * *

მზე, როცა მიმწუხრს მიეფარება,
წითლად შეღებავს ზეცის
კამარას,
ჩამოსუნძლული მნათთა მტევნები,
და როს ჩაუვლი ღია სამარეს,
შიში ძაღლივით აგედევნება
და შენს სიცოცხლეს გაატრამაღებს.

2004

* * *

არ დაუღვია თავი ბალიშზე
ღამეს და როგორც ჭლექიანი
სულ ახველებდა,
(არავინ ჩანდა მთვარის მნახველი)
სისხამ დილით კი ცამ
ფერმიხდილმა,
მზე, ვითარც სისხლი ამოახველა.

1957

* * *

პონტოს ზვირთთა გრაგნილებზე –
მოციმციმე ვარსკვლავებით
დაწერილი,
კოლხეთია ჩემი მზე და ევანგელი,*
რომელიც სხვა დანარჩენთა
სასწორს ხრიდა.
თუმც ცნობადის მწვანე ხიდან,
ისევ უხმობს ევას გველი.

1970

* ევანგელი (ბერძ.) – სახარება.

* * *

შეეჯიბრები ამირანს და...
სხვა კოლხ ტიტანებს,
თუ ვარსკვლავები
ძირს ჩამორეკე
და დედამიწა მადლა –
ცაში თუ აიტანე.

2006

* * *

უამი, როგორც ცხვრის ფარას,
სინათლის და მზის იქით,
ისევ ისე მიგვედუნის,
რადგან წელი ათასი,
ისეა მის თვალებში,
როგორც დღე –
გუშინდელი.

2001

ოჰო, ოჰო!

უამს ცისკრისას ცა ქართული –
დაიხურავს მთვარის ბოხოსს,
ჩამოხედავს მიწას რიხით.

და ქვეყანა მშვენიერი –
ღიხს აქეთ და
იქეთ ღიხის,

შენზე იტყვის: ოჰო!
ოჰო!

2008

* * *

მიწა ლუსკეშია და,
ბნელი არის მისი ცა,
აღარ უცემს მზის გული.
სხვისთვის ავის მოსურნე,
შობს შურსა და
სიძულვილს,
ბოროტებით ორსული.

1985

100 000

ასი ათასი წელია უკვე,

ჩემს კოლხეთში –

ხმა რომ მოისმის

დაფის და ბუკის,

ჩანგის და ქნარის.

(ხანდისხან შხამიანი ისრები იწივლებენ.)

ასი ათასი წელია უკვე,

თავს რომ იკლავენ ებანები

და წინწილები.

1986

* * *

ცის ბინადართა მწყემსო კეთილო,
ადამის ძეთა სირეგვენისთვის
შენ ხარ ჯვარცმული
და ნუ შეგაკრთობს ჩემეული
თვალთა სისველე.
ლოცვით დაღლილი და დაქანცული,
უფალო,
მე შენს
ჩრდილქვეშ ვისვენებ.

1993

ფილისტიმს და რახაბის

უკვდავებას დახარბდა
და ხმა აღარ ჩაესმის
ევფრატის და ნილოსის:
ფილისტიმს¹ და რახაბის,²
ბაბილონს³ და
ტვიროსის.⁴

1968

¹²³⁴ პრესტორიული ქალაქები.

* * *

ვარსკვლავებიანი ცა –
გახურავს, ვით ტიარა,
და „კოლხური ფსალმუნი“
მიტომაა ასტომობს.
და გეძახის ზესკნელი,
მარტო პოეტს კი არა,
ასტროლოგს და ასტრონომს.

1990

* * *

ზეცას მუცელი უცებ ასტკივდა
და წყალიც უცებ გადმოიდვარა
ღრუბლის საშოდან.
გამთენიისას ღამემ მთვარე იმშობიარა.
ელვის ჭიპლარიც გასკდა და
სივრცეს გაშორდა
და თავს დაადგა პირმშოს ტიარა.

1985

* * *

მზე კვლავ მზეობს,
არ ჩასულა,
სხივებს ფანტავს ბარჩხაღიას,
შორით მთების ჩანს მწვერვალი
ზღვას ფრინველნი
დაჩხავიან,
თითქოს იყოს ნაწვერვალი.

1986

* * *

ჩემი ცხოვრების საჯინბოში
ბევრი დილა და
საღამო ება.
არყოფნას, ყოფნით დიდხანს ვეომე,
მაგრამ ვერაგზით,
ვერ დავთრგუნე
ამაოება,
ვერ გადავლახე ვერც სტიქსე¹ და
ვერცა ჯეონი.²

2007

¹2 ჯოჯოხეთის მდინარეები.

მთები და ბილიკები

მთები –

ციდან მოსულები,
ისევ უკან ბრუნდებიან,
რადგან მიწა მოირთველეს.
ახლა მაღლა აღიან და
რომ მისთრევენ,

ბილიკები –

მათი გრძელი კუდებია.

1978

ბურიაში

მშვიდობაურთან მუსა შემოგვხვდა,
ბებერს სიცოცხლის
ჰკლავდა

წყურვილი
და იდგა იგი ასაკს მყვირალი.
გზა მიდიოდა –
კრიმანჭულივით
და ხელს გვიქნევდა ნასაკირალი.

1973

* * *

გადაშლილია კიდით-კიდემდე

ცა – ვარსკვლავების

სათეს-სახნავი.

არ დაჭიხვინებს ქარი – კენტავრი,

გატრუნულია და წამწამებს

არ ახამხამებს,

ვის უსმენს ეს ზღვა ახლა,

ნეტავი?!

1979

* * *

ახლახან რომ თეთრი ეცვა,
შავს ჩაიცვამს უცებ ზეცა,
იწვიმებს და ითოვებს,
რადგან სევდა ვეღარ ზიდა.
მერე ქარი,
ვით თოლიებს,
ამოაფრენს ტალღებს ზღვიდან.

1995

* * *

„შუმერი და ქალდეა –
ერთი და იგივე ქვეყანაა“.
„ძველი აღთქმა“

ათასწლეულების მერეც,
ეს მთები შუმერთა,
შორიდან იცნობა.
კიდიდან-კიდემდე გაშლილი –
ფართე ველებიაა.
და ვარსკვლავებზე რომ მისნობენ,
სხვანი კი არა,
ქალდეველებია.*

1971

* ქალდეები – მეგრულ-ლაზურ-ჭანური შტოს უძველესი სახელწოდება.

P.S. ქალდე – წარმართული პანთეონის მოვარის ღვთაება.

* * *

თოვლის ქათქათა სარეცელზე –
წამოწოლილან მთები –
ორსული
და თავს ევლებიან ენგური და
ჩხოუშია.
მთვარე მდინარეში ჩამოსულა,
ღამეს ვარსკვლავების
ჭადარა მოუშვია.

1989

* * *

შავითმოსილი,
ცეცხლის თვალემა,
ცად ავსულები დახარხარებენ,
ჩამოაქვს შიში
შორეული სხივების ციალს –
სანაპიროზე გიყი ქარები,
მღვრიე ტალღებს და
ცხელ ქვიშას ცრიან.

1979

სემი და ქამი

გაშლილია ცის მინდორი
და სურნელი ჰყვავის
ის,
სიმყუდროვე სუფევს დამის.
მიეუყვები გზას ბიბლიის,
არც სემი¹ ჩანს
და არც ქამი.²

1979

¹² სემი, ქამი – ბიბლიური ნოეს შვილები.

ბილიკები

უზოუკელოდ რომ სადღაც გარბიან,
ეს ბილიკები –
წარსულ დღეთა გზის
გზირებია.

მაღალ კლდეებზე მდგარ ციხეთა
სათოფურიდან,
ბრძოლებით დაღლილ მეციხოვნეთა
სულები ისევ იმზირებიან.

ზღვა და ცა

მეხმა ღრუბელი უცებ დაფერთხა
და ელვის თოკზე
უცებ გაფინა.

მთვარემ მთიებით მოჩითული
ჩაიცვა კაბა.

ციდან მოსულ ზღვას,
ისევ ცაში უნდა აფრენა,
მაგრამ მიწა ეწევა დაბლა.

1964

* * *

ერთხელ იქნება,
სიყვარულით ისე დავთვრები,
რომ ვაწყვევლინო სიკვდილს
თავბედი.

და ავურო ისე დავთვრები,
რომ ჩემი ნახვა,
არასოდეს აღარ
გაბედოს.

1996

* * *

შურითაღვსილნი ბევრი ეცადნენ,
მაგრამ სახელი,
შენი მაინც
ველარ შებღალეს,
რადგან გიფარავს ფრთები ეარის.
აღარ არსებობს შენთვის
დღე-ღამე,
რადგანაც ღამე შენთვის დღე არი.

2003

პონტოს ტალღები

ელვის ბილიკებს მიუყვებიან
და სივრცეების კარებს
აღებენ,
ხელში უჭირავთ წარსულ დღეთა
დროშის ტარები.
მიდი-მოდიან
მღელვარ ზღვებში პონტოს ტალღები
და მედიაზე მწარე ნაღველს
დაატარებენ...

1970

* * *

სამარეს თხრიან,
ანგელოზმა რომ დაიძინოს,
აღარ შორდება ლანდი –
მაცილის.
ლოდი გდია ხის ძველთაძველი
სავარცხელივით.
კბილდაკრეჭილი თავის ქალა
სიკვდილს დასცინის,
მაგრამ სიკვდილს კი,
არაფრის და არვის
რცხვენია.

2001

* * *

ცას და მიწას –
შეყვარებულ პირველ
ცოლ-ქმარს,
მერე გაყრილთ...
ახლა მიწას, ავხორცსა და
სატირიანს –
ღამღამობით, ცაში ობლად დარჩენილი,
ვარსკვლავები –
ცხარე ცრემლით დასტირიან.

1979

ეგვიპტის ცხელი უდაბნოები

უამს მიმწუხრისას,
მზე როდესაც ჩაესვენება,
უკიდვანოდ გაშლილ სივრცეებს,
როცა თქარუნი შეძრავს ცხენების.
ეგვიპტის ცხელი
უდაბნოები,
კოლხ მამელუკებს გაიხსენებენ.

1969

ჰაპი

მიწის კი არა,
ცის სიმეუდროვე,
დაფარულია ოქრონარვე
ვარსკვლავთა ქვიშით.
მწუხარე სახით მღელვარე ზღვას
გასცქერის ჰაპი,
და დაუნდობი ქარიშხლის შიშით,
ებლაუჭება ციცქნა ტალღა
უგულო ნაპირს.

1973

ლაზებსა და მარგველებს

კოლხი მეზღვაურები –
ქართა ძახილს ელოდნენ,
აფრა გაშლილ ნავებთან.
ჩანდა შიშის დამრგველი –
პონტო უნანაგებდა
ლაზებსა და
მარგველებს.

1969

კრწანისის ველი

(ვარიანტი)

აჰა,

სამასი წელი გავიდა,

რაც აქ –

გმირთ-გმირი არაგველების
თავგანწირული ხმალთკვეთების ხმები
გაისმის.

და იმათ დაღვრილ სპეტაკ სისხლიდან
ამონთებული ყაყაჩოების

აღში რომ იწვის

ველი კრწანისის.

1959

ანაკონდა

ახლა კოლხთა წარსულს აწვიმს,
მაგრამ ადრე საწუხარი
არ ჰქონია,

ან რა ჰქონდა,
რადგან ხეზე ოქროს საწმისს –
დარაჯობდა

ანაკონდა.*

1968

* ანაკონდა – ურჩხული, გველი.

300 იაღოზა

მზე თითქოს აქვე –
მიწაში ჩადის,
წუხილი სანთლებს
ნისლად ებურვის.
ვიღაც ღოცულობს, ვით იაღოვა.
პატარა მატლი –
აღბათ სული მიცვალებულის –
ძველი საფლავის ღოდზე მიღოდავს.

* * *

დამის იქიდან თუ არყოფნიდან –
დღეები ყორნის ფრთებით
მოფრენენ...
ირგვლივ მთებია და უფსკრულები
რა არის ყოფნა,
წუთისოფელი?!
– ზღვის მიქცევა და მოქცევაა
დაუსრულები.

1986

* * *

ზეცისკენ მიაქვს ლოცვები
უფლის ტაძარში სიონის –
დანთებულ სანთელ-საკმელს.
და მესმის გალაკტიონის
„ – ლაკმე,
სადა ხარ, ლაკმე!“

1960

* * *

ცალი თვალი კი ცისკენ უჭირავთ
მთებს კუზიანებს და
ამაზრზენებს,
თუმც არას თხოვენ,
არც ავალებენ.
ვარსკვლავები კი მიწას დამზერენ
განთიადამდე –
შუშის თვალებით.

1962

ფსალმი

სიყრმეცა და სიჭარმაგეც
გაგატანე ფრთებს არწივის.
და ქართული ლექსის უფალს,
მცირე,
მაგრამ, ვით შემეძლო,
მეც შევწირე შესაწირი.

2005

* * *

ვარსკვლავები კი ღამით,
მიცვალებულთა სულებს –
ამაღლებულთ და
ღიადთ,
უფლისკენ მავალ გზაზე –
უსინათლებენ წვედიადს.

1978

შირაზში

ვითარც ადრე,
ცოდვილ დედამიწაზე –
მიჰქრის უამთა ბობოქარი
მდინარე
და დღეებიც გადადიან ყირაზე.
წარსულიდან ხმა მოესმის
მინარეთს:
– წინანდლის ვარდს,
ვერ ჯობია შირაზის.

1974

მთვარე და მგოსანი

ზღვის სანაპიროზე დამჯდარა
მგოსანი,
გაჰყურებს სივრცეებს და
თვალებს არწყულებს
და მისდევს ფარულად წამს-წამი.
მთვარე კი დაცქერის,
ვითარცა ქალწული
და აფახულებს ღრუბლების
წამწამებს.

1986

ღმერთა ომი

ღმერთა შორის არის ომი
და მოუღებს მალე ბოლოს
უფალთ შორის უზენაესს –
დიდ ურანოსს,

შვილი კრონოს.

მაგრამ მალე მოვა ის დღე,
მას დაამხოვს რისხვა
ზევსის,
სანამ გამოჩნდება ქრისტე.

1973

* * *

(ვარიანტი)

არაფერია სადარდელი,
მოკვდავნი ტყუილად მისტირის,
დღეებს,
შავ ფერს რომ წყევლიან.
სიცოცხლე და სიკვდილი:
წინ ცეცხლი,
უკან მეწყერია.

2002

* * *

ბევრჯერ,
არყოფნის გზით მიმავალი,
სიცოცხლისაკენ ისევ შევბრუნდი
და ამ ცხოვრების სკილას,
ქარიბდას
და ბნელ სამკუთხედს
შავი ბერმუდის,
შენმა,
ო, შენმა სიყვარულმა
მე ამარიდა.

2001

* * *

სხვისი კი არა,

ბრძენკაც ნოეს შთამომავალი,
ბევრნი არიან აქ კაენები,
ცოტაზე-ცოტა აბელები.

და ვარსკვლავების დამურები

ჰკიდია ცაზე:

– დიდი სინათლის ზღვას აბნელებენ.

1970

* * *

მოლოდინში გაზაფხულის წვიმის,
ქარებს რბენით

გადაღლიათ მუხლი.

აღარ წყალობთ მაჰმადი და
ბუდა.

ცის ბუდეში –

ჩუმად ჯდება მწუხრი,

– ვარსკვლავები გამოჩეკონ
უნდა.

1978

* * *

ელვა კი არა,
ციდან ვილაც გველამაზება,
თუმც ადარ უჩანს სახე,
არც პირი.
სსოვნის იქიდან ქრიან ქარები.
ზღვის და სიცოცხლის
არ ჩანს ნაპირი
და ღელვა ღამის ტოტს ეფარება.

1986

* * *

შოთრ წარსულიდან მოგესმოდა
ხმა წინაპართა
და გზას მისდევდი გეშით მეძებრის,
თუმც ირეოდა უამთა მორევი.
ცის უდაბნოში სამშობლოს და
შენს თავს ეძებდი,
ბოლოს იპოვე ერთად ორივე.

2003

* * *

დამთავრებულა მიმწუხრის ლოცვა
და ამბიონთან არაჩანს მნათე,
ჩამავალი მზის სხივი
მინანქრობს.

სულს კვლავ უბერავს ანთებულ
სანთელს

ქარი,

საყდარში, მაგრამ ვერ აქრობს.

1979

* * *

„აიების“¹ ნაშიერნი,
არვის ენახა სირცხვილ
ნაჭამი,
გრგვინვა გაჰქონდათ ქასქებს,²
აქადებს,³
ახლა არ ისმის მათი ჭაჭანი,
საით წავიდნენ,
საით განქარდნენ?!

1973

¹ აია – ქვეყანა, ხალხი.

² ქასქები, აქადები – კოლხების (ქართველების)
შორეული წინაპრები.

ზვირთები

აღბათ კოლხეთის წარსულიდან
 მოისწრაფიან –
ზვირთები, ერთურთს სდევენ მუქარით.
 და ზღვა ნაპირთან
 გადადის ყირას.
არ ჩანს ორფეოს,
 ცა აკვნესებს მთვარის
 თეთრ ღირას.

ისემ კავკასიონი

(ვარიანტი)

ცაში ბინადარს –

ვარსკვლავები ღვიძღს უკორტნიდა,

შავი ღრუბლების ყვავ-

ყორნებთან

დიდხანს იომა,

სანამ მიმწუხრის მზემ არ დანისლა.

თოვლის გვირგვინით დაზვინული

კავკასიონი –

საფლავი არის ამირანისა.

1961

* * *

ძვალი და ტყავი,
მუდამ მშიერი,
სულ გზაზე მყოფი,
სულ მოუცლელი,
ეს სიკვდილია – სიცოცხლეს რომ წინ
მიუძღვება,
რადგან პირშავი მიწის მუცელი,
ყოფილა თურმე ასე უძღვები.

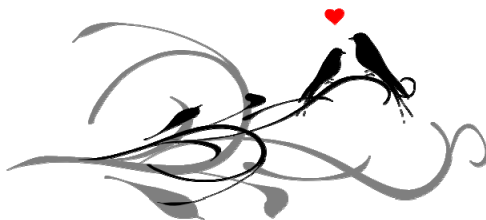
2005

300 იანუსი

ჩემი კოლხეთი იყო ქვეყანა
მზით მდიდარი და
„ოქრო მრავალი“,
მომპარეს მისი ისტორია!!!
არ აქვთ ნამუსი.
ვიცი წარსული...
მწამს მომავალი...
ორივე მხარეს ვიყურები,
ვით იანუსი.

1998

ალბათ სააბაძე

გორგასალის ნაშიერი
მტერს,
წარსულში ვერეკები,
თუმცა იგი ასჯერ მეტობს.
ბრწულებს იღესენ
მგლის ღეკვები,
სამარტყოფოდ,
სააღგეთოდ.

1989

* * *

დღემ ჩაასვენა მზე ზღვის
კუბოში
და სადღაც ქვეყნის დასალიერთან
ქარები მორჩნენ
სხივთა აკონვას.
და წყვდიადიდან უცებ იელვა,
თითქოს გამოჰყო ენა
დრაკონმა.

1973

ბროწეულის ხე ციხის ბალაგანზე

ომების გზებით იარა და,
მომხდურს ათასჯერ კვეთებია.
ეს ბროწეული კი არადა,
აქ დაცემული მეციხოვნის
სისხლის შედედებული
წვეთებია.

1989

ოსეზ ილოსი

დრო და უამის ძილ-ღვიძილში,
მომავალი თვალებს ახელს:
ღვთის ტაძარში არ ჩანს
ილოსს!*

მითიური მისი სახე –
ეზმანება ცამდე აწვდილ
სვეტებს შავი მარმარილოს.

1973

* ილოსი – მედეას და იაზონის შვილიშვილი. ილიონის (ოგივე ტროას) დამაარსებელი

მთვარე ათაიგულებს

მწუხრისას მზის ბილიკებით –
დღე წავა და
ღამე როცა,
ზეცას მისად დაიგულებს:
აიგუნდებს ვარსკვლავებს და
მთვარეს –
ათაიგულებს.

1964

* * *

ბაბილონი,

ურარტუ,

მიდია თუ ხეთია,

მაშინ, ასი ათასი –

წლის წინ, ვით ჩვენ უმზერდნენ,

ცაში მნათთა ხეტიალს.

1963

✠

მთვარე –

აიეტის სასახლე

უსამანო ცა –

ჩემს უბველეს კოლხეთს
მაგონებს,

რომელსაც შური გაჩენიდან
სდევდა ფარული.

ახლა მის თვალში –

იღუმალი შიში ცახცახებს,
რადგან იქ რომ დგას

ვარსკვლავებით შემოსარული,
მთვარე კი არა,
აიეტის არის სასახლე.

1963

* * *

ასეა ახლაც,
ზვირთებს გრიგალი,
ვით ურა კვიცებს ისე ხედნის,
როგორც ხედნიდა
და თავს იკლავენ ზღვაში ქარები.
საღამოები ამოდიან
ჯოჯოხეთიდან
და მზეს დილისკენ მიაქანებენ...

1977

* * *

გაჩენის დღიდან ჩამესმოდა
მწვანე შრიალი,
დიდი წარსულის ვრცეულ მინდორთა,
სულ მოყვავილის მზით და
ვენახით.

ო, როგორ მსურდა,
როგორ მინდოდა,
აიეტის კოლხეთი რომ ცხადად
მენახა.

1964

* * *

ქუხილის ხმაზე,
როს მზემ დასავლეთს,
თავი ჩაჰკიდა მომაკვდავივით,
ღრუბლებმა მთიებს ჭკუა
ასწავლეს,
მთვარეც ჩააგდეს ზღვაში ნავივით.
ასეთ დროს ღელვა რას მოასწავებს,
ანდა ქარიშხლის
შავი ბლავილი?!

1979

* * *

უფლისაგან ნაბოძები,
სანამდის ერთად ბუდობს
ჩემში სული და ხორცი,
მაცხოვარს ვუნთებ –
სანთელს,
ვცოცხლობ უფალზე ღოცვით.

1987

* * *

ქარის კალთით მოტანილი –
ზღვად იღვრება
ნისლის ღილა,
მზე მისი მოამაგეა.
და ახურავს ცა –
მანდილად
მიწას,
ამ ჩვენს მშობელ გეას.*

1972

* გეა – მიწის ქაღვთაება.

* * *

წყალიც ძილად იურვის...
კოლხი ორფეოსი კი
კარს მუსიკის –
მიხურავს და მოხურავს
და ატირებს ვარსკვლავებს
ღამდამობით კოლხურად.

1974

* * *

სიმყუდროვიდან მზის ნაბიჯები
და ელვის დაწერილი აკორდი,
შორიდან მოისმის

„ღიღესავით“.

ობოლი მთვარის დასაკორტნად –
ვარსკვლავები ნისკარტებს
იღესავენ.

1962

* * *

ასე ყოფილა,
ასე მოდის,
შენც ვითარც მამას,
წუთისოფელი მოგიწამლა
შურმა და
შხამმა.

2006

ათონში

ათონის ლურჯ მონასტერში –
ათენებდნენ ღამეს
თეთრად,
რომ ცოდნოდათ აწინდელებს,
საქართველო ჰყავდათ ღმერთად:
იოანე და ექვთიმე
და გიორგი
მთაწმინდელებს.

2001

* * *

მიწაზე არა,

ცაში ვარსკვლავებს

უკვირთ:

მკვინვარე ქარიშხლებისთვის

რაც გიომია და გაგიძლიათ

იმიტომ რომ, ხარ მზის

ნაშიერი,

მოხუცი მთვარეც შენი ღვიძლია.

1989

კიპარისები

არ ვხედავთ,
მაგრამ იგი აქ არის,
ვინაც სოფელი დაამწუსრა
და ააოხრა.
და... სასაფლაო დარდითა და
ცრემლით ივსება.
მიცვალებულთა სულის
საოხად –
სანთლად ანთია მწვანე შუქი
კიპარისების.

1987

მიტომ ახლო მიხველ ღმერთთან

მთები გესაფეხურა და,
მიტომ ახლო მიხველ
ღმერთთან
და ხატებიც გფარველობდა
წმინდა ჯგეგეს და
ლაშარის.

სახელმა კი შენმა,
ვაჟა!
აღბატროსის ფრთა გაშალა –
გაციერდა,
გალაუქვარდდა.

1976

* * *

რქებზე მზე დანთებულები,
დღეები ნახირივით რომ
მიბღავიან,
არაგინ იცის თუ ვისია!
სიცოცხლე – თურმე
ღიმღამია,
ცხოვრება – განთიადის ნისლია.

2002

* * *

ხალიბების¹ ქურაში,
ვაწრობდი ძველ სიმღერებს...
და მე ბევრი ვერიდე:
სიზმარეულ ქიმერებს²,
მზიან ეფემერიდებს³.

1964

1 ხალიბები – ძველი ქართველური ტომი.

2 ქიმერა (ბერძ.) – ცეცხლისმფრქვეველი ურჩხული.

3 ეფემერიდი (ბერძ.) – ერთდღიანი მწერი, (გადატანით, ხანმოკლე ეფემერული რამე)

ცა – ვარსკვლავების ჭრიშის საათი

მთვარე წამითაც თვალს არ მოხუჭავს
და ღია ცისქვეშ ღამეს
გაათევს,
გამთენიისას გარდაიცვლება.

ცა – ვარსკვლავების ქვიშის
საათი,
მამლის ყივილზე ნელნელა და ჩუმად
იცვლება.

2004

ხილვა: უტურფურსი

კოლხეთში და დიაოხში –
 უტურფურსი* ლომებრ
 ებრძვის
ურარტუს და კიმირიელთ:
 ზღვა ხომალდებს
 წყალში ძირავს,
მტრებს ზედიზედ იგერიებს.

1967

* უტურფურსი – დიაოხის მეფე (ხვ.წ.აღ. IX-VIII ს.)

* * *

უსამანო სივრცეებში –
დავიწყების ბილიკებით
დრო მალულად მიაქანებს:
გაქვავებულ მთვარის ცხედარს
და მთიების –
თავის ქალებს.

1973

* * *

ბიბლიიდან ხმა ისმის გოდების:
ან ისაკია,
ანდა აბრაამი.
ღამის ბილიკით მიმოდის შიში,
ღრუბლებს შუა მთვარის
გამოჩნდა ნიში
და ვარსკვლავებმა ცა დააბრმავეს.

1972

თიბილ-ტაბულ-ტიბარეპი

ან მარეს და აიეტის
ბიბლიური ნაშეირნი –
დიდ კოლხეთის პატრონები,
ვით ეგრისელს მიბარებენ,
რომ წიგნებში დავასახლო:
კოლხ¹-კილხები²-მაკრონები,³
თიბალ⁴-ტაბოლ⁵-ტიბარეპი.⁶

1961

123456 უძველესი კოლხური (ქართველური) ტომები.

* * *

ხელთ უჭირავს მთვარის წიგნი
და იგი ევანგელობს –
მის სულზე და
მის მრწამსზე
და მას ისე, ვით ანგელოზს
ცალი ფეხი ზღვაში უდგას
და მეორე მიწაზე.

1989

ღამფიდიბა

მომესმის შენი ფრთების შრიალი,
ჩემს სიახლოვეს ვიცი,
არ იშლი
და დიდ იმედად რადგან ციმციმებ, –
თავს სიყვარულის მივდებ
ბალიშზე,
მშვიდად მივწვები და მივიძინებ.

2009

ცა – ვარსკვლავების არის საფლავი

გამთენიისას მოვლენ ღრუბლები,

ვითარც მწუხარე

ჭირისუფლები

და როცა მთვარის კუბოს დაფლავენ,

მაშინ შორს, სადღაც

ელვა იკივლებს:

ცა – ვარსკვლავების არის საფლავი.

2003

* * *

ბევრმა მძვინვარე ათასწლეულმა,
ეგრისის ცაზე გადაიგრგვინა,
მაგრამ მაინც ვერ გაატიალა.
და აწ „კოლხური ფსალმუნები“,
როგორც ტიარა,*
თავს დაედგმება ეგრისს გვირგვინად.

2009

* ტიარა (ბერძნ.) – ძველ აღმოსავლეთში მეფეების და
ქურუმების თავსაბურავი (როგორც ძალაუფლების
სიმბოლო)

აიეტი და იაზონი

გმირი იყო,
მიტომ თავი,
დიდ აიეტს მიაზომა.
და წარსტაცა საწმისი და
ბრძენი ქალი,
კოლხ ხელმწიფეს იაზონმა.

1972

* * *

შემკრთალი ელვა დახტის
კვიცივით,
ვერ ჰპოვა გზები და
ასპარეზი!
ხოლო ღრუბელმა –
იმ „ხულიგანმა“,
ცასა და მიწას
ერთად უგანა
და დაიწერა ჯვარი მთვარეზე.

1967

* * *

მეხმა როდესაც გადაიგრვინა,
სივრცეებს ფერი ელო
სატანის
და ყოველივე ჰგავდა ზმანებას.
ღრუბლებს –
ზღვის ცაში სურდათ ატანა,
მაგრამ გრიგალმა არ
დაანება.

1976

* * *

სიშორის იქით,
მიმწუხრიდან –
განთიადამდე,
მიმოყრილია ვარსკვლავების
ცად მუგზალი,
დილით კი მათგან რჩება ნაცარი.
ღამე მზის ოქროს –
დღეს კვლავ უგზავნის,
მთვარე კი ცაში არის,
არც არი.

1977

ჩარბაღი კოკალას ძვანთან

ღამეა...

ვიღაც უფსკრულებს –

ყინჩად ჩასძახის: ამოდი!

ბაწარაულიც იალებს.

სივრცეებს შესძრავს ხმა ლოდის

და...

ბაყბაყ დევის ღრიალი.

1977

ღაზარე

რა დღეს,

რა ხვალ, გარდასულთა,

ცხრაკლიტულის კარს

გაადებს,

ადღებუა და ჩვენთან მოვა.

და მიღუთი აამადლებს:

ასომთავრულს,

ნუსხურს,

მრგვლოვანს.

1981

სტრაპონი

(64 ძვ.წ. 24ა.წ.)

მამით ნაღდი ბერძენი,
სუფთა ჭანი მე დედით,
ვამბობ:
ქალი ბრძენთბრძენი,
მეუფობდა მედეა,
დიდ ქვეყანას ქიმეთის.

1962

* * *

წვიმა წვრილი და გრძელი თითებით
უკრავს ცისარტყელას –
ფერად სიმებიანს.
ღვთის წინაშე კი ჩვენ ვართ მართლები,
მიტომაა რომ ვარსკვლავები –
სერაფიმები
წვედიად ღამეს რომ გვისინათლებენ.

1961

* * *

უფლის ხელით დაკეტილი,
შენ გახსენი უამთა კლიტე,
ისე როგორც არქიმედემ,
პინდარემ და ჰერაკლიტემ.
და მე მიკვირს: ამდენ
ღელვას,
წუხილს,
სევდას და იმედებს,
კაცის გული როგორ იტევს?!

1990

აბრაშინა

აწ შორეული მგზავრობისათვის,
უნდა გეჭიროს შენ თადარიგი,
უფლის მხეველო,
ო, აგრაფინა!

იელვა?

არა!

არსთაგამრიგემ,
სულ წამიერად –
თავისი შუქი გადმოგაფინა.

1998

* * *

დღე-ნიადაგ მასზე მლოცველს,
მაცხოვარი მუდამ თავის
ახლო მოვლიდა.

აი, ახლაც უფაროდ და უხმლოდ,
მუხლმოყრილი უფალს ვუხმობ
და მპასუხობს იგი თავის წმინდა
მთიდან.

2009

შურის ციხე

მტერი ქართლის სილამაზით,
ახლაც ბოდმით სკდება
გულზე,
წარსულისკენ ჩუმად იხევს.
და შორიდან შურით უმზერს:
არმაზს,
ჯვარს და
„შურის ციხეს“.

1972

მზე და მთვარე

ჩანჩქერები კლდიდან ვარდებიან,
მდინარეები მთებს ტირიან...
ირგვლივ სიმრუშე და
სიშავეა.

ჩამავალი მზე – დღის სასრული და
წერტილია,
ნალევა მთვარე –
ღამის სასვენი ნიშანია.

1972

* * *

მარტი მიიპარება,
ამინდია კაპრიზი,
სახე მიდგას შენი.
და ქარები ნაპირზე
ტალღებს, ვით სველ ხალიჩებს,
გასაშრობად ფენენ.

1978

უბრისის მთეპი

ათასწლეულების იქით,
პონტოს პირას –
ცა კოლხური,
მთვარის მანდილს აფრიალებს.
და უბრისის თეთრი მთეპი,
თითქოს ღაზთა გემეზია –
თეთრი ნისლის აფრიანი.

1967

* * *

შენი ხმა ელვად უვლის სამყაროს,
ვითარც უვლიდა
და სტრიქონების თითებით,
ამირანივით გამომყავს ცეცხლი,
ციდან კი არა,
ლერწმის გულიდან.

1962

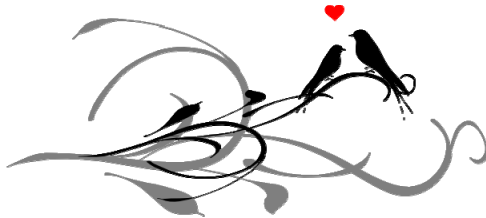

მე და შავი ზღვა

დასაბამიდან კოლხეთში ვსახლობთ,
„ნენანასაგან“* და მზისგან
ვიშვით,
მიტომ ერთი გვაქვს გულისფიცარი.
და უკვდავების
თან დაგვდევს შიში,
მე და შავი ზღვა ვართ
ტყუებისცალი.

1962

* ნენანა – იგივე რვა კიბულე, ნაყოფიერების ღვთაება.

* * *

რეზო აღაგიას

ათასწლეულების მერეც,
ცად აღმართავს სიყვარულად,
დააქცია რაც მტრობამ:
მუსიკა და პოეზია,
ფიზიკა და მხატვრობა.

1960

ვირა კონა

ადრე რა შორს მოჩანდა:

(ახლა გულზე ვასკდები)

აპენინზე – ეტრუსკები¹,

პირინეზე – ბასკები²

და აღდგომის კუნძულზე –

კოლხი ვირა კონა³ და

აზიაში ქასქები.⁴

1977

¹²³⁴ კოლხთა (ქართველთა) შორეული ნაშვირნი.

* * *

მწუხრიდან – დილამდე ამოსული,
ღრუბლები ცის სახეზე
ჩანს წვერივით.
დღე სადღაც მზეს მიფიცხებია.
ვარსკვლავები –
მათემატიკური რიცხვებია,
ოდესღაც უფლის ხელით
დაწერილი.

1974

* * *

სიყვარულის ხომალდზე –
ვარდისფერი ოცნება,
მიკეთია აფრებად.

პოეზიაც,
მუსიკაც,
არის ცაში გაფრენა.

1959

ბიბანტების მხრებზე ვღვაწარ

„შოთა, აკაკი, ილია,
ვაჟა და გალაკტიონი“.

მე, რომ აღარ დამინახონ,
ამიტომაც ზოგ-ზოგები,
თვალებს ძალით იბრმავეებენ
და სმენასაც იყრუებენ.
აღარა ღირს მათთან დავა.
მე, შორს მიტომ ვიყურები,
გიგანტების მხრებზე ვღვაწარ!

2007

ღაჩის

გულშიც აღარ გაიფიქრო:

– ლექსს,

აბა თავს რას აკლავდა,

რა ზნე ჰქონდა,

რა რჯიდაო!

შვილო,

ჩემთვის პოეზია,

სულ,

ქვა იყო საჯილდაო!

2007

* * *

ეს ლამაზი ცხოვრება
გაღიქცევა ეწერად,
თუ მასში არ იცოცხლებს
მუსიკა და
ფერწერა.

2001

მარები, მაკრისები და მაკრალები

დავიწყების ნაპირებზე ჩამომსხდარნი,
ნახევრად ტიტველნი და
შიშველნი
და გულზე ტყვია ნაკრავები,
ხელებს კოლხეთისკენ იშვერენ:
მარები¹,
მაკრონები² და
მაკრალები.³

1964

¹²³ კოლხთა (ქართველთა) შორეული
მონათესავე ტომები.

* * *

მთები ფეხისწვერზე დგანან...

მორევით განა რული:

ჯვარს და

არმაზს

და ნარეკავს.

და არაგვი, ანანურის ციხის ზარებს –

მცხეთასთან კვლავ ჩამორეკავს.

1977

9 აპრილი

მესმის მოთქმა,

გოდება,

როცა ღვება მწუხრი.

ხსოვნა,

სევდას მაძალებს

და ქვაშვეთის ტადარი

რეკავს ცრემლებს და

წუხილს.

1986

იპაროსი

„მზე – დედაა ჩემი, მთვარე – მამა ჩემი“.

ერთუროს დაშორდნენ მზე და მთვარე –
ძველი ცოლ-ქმარი.

მათმა ძემ მიწა აღარ იკმარა
და ცად აფრინდა,

მაგრამ დედამ არ მიიკარა!!

და ცაშივე დასწვა ქუხილით.

გაქვავებული მამაა – მთვარე,
მიწას რომ დაცქერს შუბლშეჭმუხენილი.

1994

* * *

შოსან ღრუბლებს ზღვასთან უცლიდა
და დაჰყურებდა ცას გაფითრებით
ნავში ესვენა ნეშთი –
ეულის
და მკერდზე ეწყო ფერმილეული,
ყაისნადივით –
გრძელი თითებით.

1961

* * *

სსოვნას ვფიცავარ დედის და
ახალ გარდაცვლილი დის:
მამული განა მიწაა,
ის თაფლით სავსე ფიჭაა
და...
ამბრის სურნელი სდის...

2005

* * *

(ვარიანტი)

ვით დღე და ღამე დასალიერთან,
ჩუმად იყრება სული
და ხორცი.
მომაკვდავს ცრემლი ეღვრება ღველფად.
დგას ცივ სინათლედ
სანთლების ღოცვა,
ტირილად ისმის ძაღლების ყევა.

1987

ზღვა და თოლიები

არავინ იცის ზღვას თოლიები,
წვილ-კივილით თავს რად
აკლავენ.
იქნებ გლოვობენ გრიგალს –
გარეწარს,
ცა, მზეს იფარებს,
დღისით სახე რომ არ დაეწვას,
ხოლო ღამით კი მთვარის ჩრდილში
ძინავთ
ვარსკვლავებს.

1986

წარწერა საფლავის ლოცვა

აქ არის ჩემი ნავსაყუდარი,
ეს შავი ლოდი...
და სხვა განძი არავითარი.
მთელი ცხოვრება ვლოცულობდი მეც
მნათესავით,
და სიყვარულს და სითბოს ვთესავდი
ვიყავ პოეტი,
სიღარიბით ვიყავ მდიდარი.

2003

* * *

ათასწლეულთა უღრანებიდან –
ბღავილი მესმის ოქროს
ვერძების
და სიახლოვის მწვავს აგონია.
დედამიწაზე ველარ ვეტევი
და წინაპრები ჩემი მგონია, –
ცად მორიალე სილუეტები.

1996

* * *

თუმცა დაბერდა მთვარე,
მაგრამ ყოველი ესმის,
ვითარცა აბედს,
კვესის.
ესმის ქუხილი ზევსის
და ხმები ქრისტეს კვნესის.

1996

უნგრეთში

ქართველები,

ჩვენ მებრძოლი ხალხი ვართ...

და უნგრეთის ცისქვეშეთშიც

გვესმოდა –

წინაპართა ხმები – მტერზე კვეთების.

და აწ ხნიერს,

ხსოვნა თუ არ მღალატობს,

მაშინ ნისლში მშვიდად მიინარ

ბალატონს

ფერი ჰქონდა ლექსის შანდორ პეტეფის.

1983

* * *

ღამეულ ფსკერზე ძილად მიყრილებს,
სანამ გრიგალი ზვირთებს
აშლიდეს,
გულს გაიხეთქდეს მიწა საწყალი.
მანამ მგრგვინავ ცას
მზერით ამშვიდებ
და ზღვა ბობოქარს –
სიტყვით აწენარებ.

2000

* * *

ძეო ადამის!

ბევრჯერ შეგშლია,
„აღიღუია!“ მაგრამ უფალი,
მიგიტევებს და...

აწ გაილაღე.

რადგან შორს არა, თვითონ შენშია,
მიწის სიღრმე და

ცათა სიმაღლე.

2004

აპრილი კოლხეთში

გაზაფხული მინდორ-ველზე,
კვლავ გადადის
ჩუმად ყირას.
მწვანე უჩანთ მთებს მაჯები.
სხვამ რა იცის,
ბუჩქის ძირას,
ია-ია სილურჯით, ვით იტანჯება.

1980

* * *

აღარ სურს ნახვა,
თავს იმბინარებს,
რადგან ყოველი
ირგელივ ოხრდება.
არაუშავს რა, შენს სუსტ მდინარეს,
ხმა,
ო,
სულ მალე დაუბოხდება.

1957

* * *

მარტო ფხოვში კი არა,
ფშაფ-ხევსურეთს მთლიანად,
რწმენის დროშა გაშალა:
„აონმა“¹ და „თიანამ“²,
„ბოჩიმ“³,
„კვარამ“⁴,
„ლაშარმა“⁵.

1977

^{1,2,3,4,5} – წარმართული ღმერთები.

* * *

შენი მარჯვენა ხელისგულიდან –
მზეს და სიცოცხლეს ალოკავენ
ქვამარილივით, –
ასწლეულები, როგორც ხარები,
და ბობოქარი შენი ლურჯი
ზღვათა ტალღები, –
ხმას ცის წვერამდე აიმაღლებენ
და სივრცეებში იმქუსარებენ.

2003

ხილვა: მთები ხერმონ-თაბორის

ნისლია თუ მირონი,
რომ ჩამოდის წყალობად?!
ქრისტეს ნაფეხურების
ისევე სურთ ამბორი.
იესოს უგალობენ
მთები –
ხერმონ-თაბორის.

1983

ო ნ ი ს ი მ ე

ზღვისკარად რომ გვიალერსებს –
ოდოია¹ და ვოისა¹.
ფეხზე ადექი და მოისმინე
პონტოს ზვირთებიდან:
ძველ-კოლხური სიმღერა
ო ნ ი ს ი მ ე.

1987

¹² კოლხთა წარმართული ღმერთები.

ხევსურეთის ღამე

ელვა ხანდისხან გაჰკრავს კვეს-აბედს
და ნაპრალები ჩანან
ყინვით გადალექილი.
ვიღაც წყვლიადში ყივის: მოიცა!
გადმოდგა ნისლი მთაზე ლეკივით
და ხევსურეთი შიშმა
მოიცვა.

1977

ხილვა – მედეა, აფსირტე, აიეტი

ისე ახლოს მოისმის ზარის რეკვა
ჰეკატეს,
თითქოს ათასწლეულთა გზები არ გაეღოს.
ნათლად ვხედავ –
მედეას,
აფსირტეს და აიეტს,
ფაზისთან ვით ელიან –
მზის ღვთაება ჰელიოსს.

1966

თოლიების ფოთლები

ჰორიზონტს მიღმა,
დასალიერთან,
მოჩანან მთები –
დათოვლილები
და მათ სიბერე არ აშფოთებენ.
ზღვა,
თითქოს ტყეა შემოდგომის
და თოლიების –
ცვივა ფოთლები.

1971

თარი, თური

ჩუმაღ უმზერს თარიც¹,
თურიც²,
რომ მტრისგან თუ „მოყვასისგან“,
როგორ მოღის შარიშურიტ,
თეთრი არა,
შავი შური.

1989

¹² წარმართ კოლხთა (ქართველთა) ღვთაებები (წარმართ კოლხთა პანთეონში).

შურის შავი ფარდები

ეფარება შენს იმედს,
მერამდენედ, ვინ იცის,
შურის შავი ფარდები.
მაინც, შენი მკრთალი ცის
ელი გალაჟვარდებას.

1998

* * *

მზე რომ დატოვებს თავის საუფლოს
დღე

დამეს უცვებ დაემდურება.

მიმწუხრია და ვარსკვლავები
ცისკარს აღებენ.

ზარბაზნებივით, ეზოებში დგანან ურმები
და სოფელს ყელში გახირვია
ყეფა ძაღლების.

1967

ბანთიადი სოფელში

თენდება...

ვიღაც უძახის მეზობელს –
ოფეე...

ოფელია!

ქათმები გამოსვლას ერთმანეთს ასწრებენ:

და ცაზე კიდია სოფელი,

მამლების ყივილის –
ბაწრებით.

1978

ახსურის და ამონის

როგორ შვენის ეგვიპტეს

ქუდი –

პირამიდების

და სიმაღლე, რომელიც

ცისიერთან ამონებს.

და... იქ სუფევს დიდება:

ახსურის¹ და ამონის².

1972

¹² ეგვიპტური ღმერთები.

* * *

უსამანო სივრცეებში ფრთების
გაშლისთვის
იცო, უფალი არ გაგიწყრება
და რად ჰგონიათ აღმაფრენა
შენი დამთავრდა.
პირიქით,
ჩემო, ახლა იწყება...
მხოლოდ იმ ერთმა,
ღმერთმა იცის გზები მართალთა.

2002

* * *

გასცქერი კოლხეთს აიეტივით,
– აქ არის შენი ფუძე და ნერვი.
და თვალს აყოლებ
დრო – ჟამის ბრუნვას,
რადგან შენ იგი არაფერს გერჩის,
ვითარცა მზის შვილს,
ვით ლომს და უნასს.

1989

* * *

ათას ქარ-ცეცხლ გამოვლილი,
მშობლიურ პორტს სიყვარულით,
როცა მიაბლავლებს გემი,
მაშინ ზღვაო, დედასავით,
აღელვება,
როგორ გშვენის.

1986

* * *

ვადიდებ და ვაღმერთებ,
ბერძნულსა და
რომაულ,
ე.ი. ანტიკურ:
აზროვნებას პოეტურს,
წვდომას
მათემატიკურს.

1980

ხეთი, ხათი და ალიბი

შორეულ წარსულში დამსხდარნი,
ძველ კოლხურ,
რომ გაიგებენ,
მთვლემარნი, წამს ყურებს დაცქეებენ:
ხეთი¹,
ხათი² და ალიბი³,
მაია⁴, ინკი⁵ და
აცქეტი⁶.

1968

¹²³⁴⁵⁶ შორეული კოლხური (ქართველთა) მონათესავე ტომები.

ბატი და ბელი

ათასი წელი შევცქერით
ცას ლამაზსა და
გულკეთილს,
რომელიც ნიღაბს არ იხდის,
კნაჭა გელს,
ბატზე უკეთესს,
მიწა კი არა,
წყალი ხდის.

1986

* * *

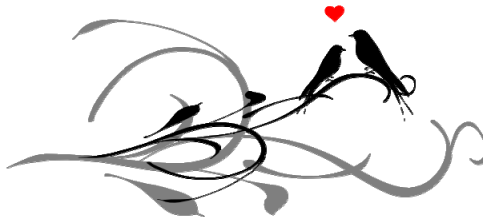
ზოგ ცოდვილს მღუღარე კუპრი, და
ზოგსაც სამოთხე მიელის.
მსურს იყოს უფლისგან

დაცული:

ჩემს ზემოთ ცა – ვარსკვლავიერი
და ჩემში –

სიამავე კაცური.

1993

მე ადამის

მოვიდა...

და აღარ იცოდა,

არც არითმეტიკა...

და აღარც რიცხვები.

და მე ადამის – ცას შეციციებდა,

და...

თვლას სწავლობდა მურიცხებით*.

1974

* მურიცხი (მეგრ.) – ვარსკვლავი.

სული ბეჰირის და ბიჰირის

წარსულის ქარიშხლებს მოყოლილი,
პატარა ტალღა,
ვით ამფორა –
აღსავსე სულით ბეჰირის
და ბიჰირის
მოადგა ნაპირს და ეამბორა,
გახედა კოლხეთს და...
ჩაიძირა.

ამინდის უმცარი უმცვლა ზღვაზე

სახეფერმკრთალი და ნაღვლიანი
ელვა ხშირ-ხშირად
მოვარის სარკეში იყურება
და იწნავს ნაწნაებს.
ნეტავი ამ ზღვას რა აღრიალებს,
ანდა ეს ქარი
რას დაწანწალებს.

1987

* * *

ვარსკვლავთა ზოდებით –
ცას უფლის ანაგებს,
ანგრევენ და თავებს ირცხვენენ.
სამყაროს განაგებს –
მათემატიკური რიცხვები.

1980

* * *

მზის და მთვარის თვალება
ცა დაგყურებს მუნჯივით
და გაბრმავეს სინათლე:
მოგიგდია სამყარო ზურგზე,
როგორც ხურჯინი
და წყვლიადში კი არა,
სამოთხეში მიათრევ.

1999

* * *

აღარსად ჩანდნენ ალბატროსები,
გემბანიდან კი სევდანარევი,
ქარებს მოჰქონდათ ხმა
სიმღერების –
მებაღურების და მატროსების.
და ლურჯ ჰორიზონტს როცა
გავხედე,
ვნახე: ზღვა ზვირთთა მუშტს მიღერებდა,
განრისხებული,
ბლუ და თავხედი.

1986

* * *

ღამის საყდრულ სიჩუმეში,
ანგელოზთა ხმაც
არ ისმის,
უფლის შიშით მოცულების.
ცა – მღვიმეა,
ვარსკვლავები
იქ, დილამდე ლოცულობენ...

1996

* * *

ათასეულ წლის წინათ,
რომს,
 მინოსსა და თებეს,
ბერძენი, არც რომაელი,
კოლხები გახლდათ მეფედ,
რომელთაც მთელი სამყარო
ომების სისხლით ღებეს.

1974

* * *

მილიონი წელია,
ცა, რომ დაწერილია,
ვარსკვლავებით კი არა,
ძველ კოლხური ანბანით
და შენ გელის, ვით მგოსანს,
მზის ემბაზში განბანილს.

2001

ა ვ თ ა ნ დ ი ლ ს

გიხმობ,

გეძახი,

და ხმა არსაით,

შენი სახელი ქვაზე სწერია.

წევხარ მიწაში გაუპარსავი

და საფლავიდან რომ ამოვიდა

ბაღახი არა,

ძმაო,

აღბათ შენი წვერია.

1993

* * *

ამირანის ცეცხლი გბუგავს,
სიყვარულის ბოლი აგდის.
მხსნელად თავზე
ცა გახურავს.
და დგახარ, ვით გოლიათი,
მშობელ ქვეყნის სამსახურად.

2005

* * *

შემოდგომის ფოთლების სიყვითლე,
რაც ქარი დაგპირდა,
ბაჯადლო ოქროა ნაწური?
ზღვას ვკითხე,
შემომდგარს ნაპირთან,
ზღვამ მხრები აწურა.

1988

* * *

მიმწუხრიდან დილამდე,
ხელში მთვარე გიჭირავს
ისე,
ვით საღამური
და ბნელს ნათელს მიუფენ:
მიწიერმა,
ციური პოეზია იუფლე.
და მშვილდმოზიდული
გითვალთვალებს ამური.

1970

* * *

ნილოსთან,
განგთან თუ ფაზისთან,
სხვის არა,
მზის* სამოსახლოა.
და კოლხეთს არ უჩანს სამანი
და ვხედავ –
ცასთან რა ახლოა,
ბაბილონი,
მცხეთა და ქანაანი.

1970

* მზე – იგულისხმება ჰელიოსის ნაწიერნი: იაფეტი, ჰიპერიონი, აქციუსი, აიეტი და ა.შ.

პოეზიის კალენდოსკოპი

ცას თეთრ შუბლზე რომ აზის
მთვარე,
თითქოს კოპია,
ვითომც და რომ არცხეენენ.
და „კოლხური ფსალმუნი“
კალენდოსკოპია –
სავსე მეტაფორებით და
ვარსკვლავებთა
ნამსხვრევით.

2002

რემისა და რომულის

ელვა –
ჩემი ფიქრია,
დედამიწას რომ უვლის,
და მე ისევ ისე:
რემისა და რომულის,
ძუძუს რომ აწოვებდა –
იმ მგლის ყმუილს ვისმენ.

2007

* * *

გაზაფხულის მოღვივით –
 უამი ფეხქვეშ გერთხმის.
 სამყარო გაქვს მოვლილი
და კელავ გწყალობს ღმერთი:
 ხელთ გიპყრია აზრის და
 პოეზიის კვერთხი.

2005

* * *

ღამის ცაზე რომ ჰკიდია,

მთვარე,

როგორ ჰგავს ბუმერანგს,

მიმწუსრი რომ მხრებით ზიდა.

ზვირთი იხდის ქარის პერანგს

და ამოსვლას ღამობს ზღვიდან.

1967

* * *

ქალი არა,
მზე მომტაცეს
და წარსული ამიოხრეს:
მედეაზე ფიქრი მლახვრავს.
ვეფერები მე ძველ კოლხეთს,
ვითარც ზღაპრულ
მზეთუნახავს.

1969

განხეთქილების ვაშლი

მეოცე საუკუნის –

ჩუმად მიხურე კარი,

არავის დარჩი ვალში.

ცაზე დაჰკიდე მოვარე –

განხეთქილების ვაშლი.

1978

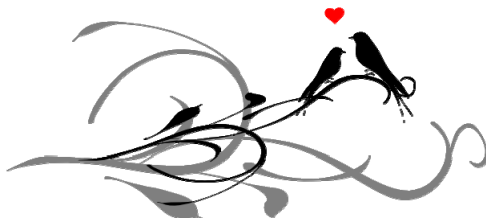

* * *

ახლა კი არა,
დასაბამიდან,
არსთაგამრიგე, როგორც
დაგუპირდა:

ცა,
მიწას მთიებს როს დაარისხავს,
მაშინ ზღვა ძილად მიეგდება
სადღაც ნაპირთან
და თავსასთუმლად იღებს ქარიშხალს.

1986

„იულიუსი-ივლისი“

გაუძღვებ შურს და ომებსაც,
თვალეში ნაცრის შეფრეკევეს,
რაც საგზალი დღეის არი.
მაგრამ მოვა „თვე“, რომელსაც,
ვით „იულიუს“ კეისარი,
„ეგრისელი“ ერქმევა.

1969

კოლხური ღამე

ღამის იქითა სივრცეში
ელვა წყვილადში
თარეშობს,
თუმც ცაში ბუდობს მურიცხი*,
უზომო,
უანგარიშო,
უთვალავი და ურიცხვი...

1961

* მურიცხი (მეგრ.) – ვარსკვლავი.

* * *

(ვარიანტები)

თავგამეტებით რომ მისდევენ კვალს
გლისერების,
ულვთოდ სიცოცხლე აღარ სურვებიათ.
შენ დაფრენენ და ზვირთებში
რომ მკერდს ისველებენ,
თოლიები –
წყალში დამხრჩვალთა სულებია.

1982

* * *

ლეგენდიდან გადმოსული,
ცისქვეშეთში მარტო რომ ხარ,
შენ ათასი მომხრე გინდა:
თეთრ პეგასზე ამხედრებულს,
ქრისტეს მხედარს –
კოლხეთიდან.

1971

* * *

სივრცეების აივნიდან –
გადმოჰყურებს ცოდვილ მიწას,
მოვარე,
როგორც მოურავი.
არ აშინებს ზევსის¹ რისხვა,
არც ქრონოსი²,
არც ურანი³.

1968

¹ ზევსი (ბერძ.) – კაცთა და ღმერთთა მამა

² ქრონოსი (ბერძ.) – დროის განმასახიერებელი ღვთაება.

³ ურანოსი “ბერძ. – ცის განმასახიერებელი უზენაესი ღვთაება

* * *

მოვარდა და ქარიშხალმა

ყურში რაღაც ჩახურჩულა,
(არვინ იცის რას დაპირდა,
ვინ გაიგებს ქარის ენას?!)

ჩაიმუხლა ზღვამ ნაპირთან

და მკვდარივით მიესვენა.

1997

* * *

ასი ათასი წელი გავიდა,
რაც რომ შენი ხმა
მოგვდევს,
მოგვკვივის...
არც ადამი ჩანს და აღარც ევა.
შენ პოეზიის გადევს
ბორკილი
და ნუ მოგასწროს ღმერთმა
მის მსხვრევას.

2007

ზღვა და კლდე

ნისლის თავჩაღმიანი

კლდე დგას კვლავ თავმომწონედ...

სიკვდილის თუ მგლისფერი ადევს

მიმწუხრს სახეზე:

რადგანაც კლდეს შეასკდეს,

ზღვას გრიგალი

აქეზებს.

1997

ხილვა: მომღერალი კოლხი

სანამ მამალი მზეს იყივლებდა,

მე

მოვიარე დედამიწის

ყველა კუნჭული

და ხსოვნის მიღმა,

შორს,

გარდასულ ათასწლეულში

ვნახე: ზის კოლხი

ვითარც შაშვი თვალმოსუჭული

და მთელ სამყაროს ატკობს თავისი

ტკბილი ღურჭულით*.

1972

* ღურჭული (მეგრ.) - სიმღერა, გალობა.

* * *

ღამის მიღმა,
აღმოსავლით,
მზის ლეკვების ისმის ყევა
და იზრდება შიში ხავსად.
ელვა ცვას თმებს გადაპარსავს,
გამოაჩანს მთვარის
კეფას.

1972

* * *

(ვარიანტი)

ერთი ვარსკელავი სადღაც –
ქრება და ისევ ციმციმებს
და ცას სიშორე კორტნის...
ტყევის ღრუბლების სიმძიმით –
ღამეს ემტვრევა ტოტი.

1984

* * *

სასთუმლად უდევთ მთვარის ბალიში,
სძინავთ ვარსკვლავებს –
ღამაზ ქალწულებს,
რომლებიც ღამით შიშველ სხეულს
ვერ იფარავენ.
და ღღუღამეებს ერთმანეთზე
გადაბაწრულებს,
ცის უდაბნოში ვიღაც ისევ
მიაქარავენებს...

1975

წარსულის იქით

გუშინ თუ,
გუშინწინ მოსულებს,
აურუოლებთ მტრებსა და
ავსულებს,
ვით ელვა ბნელში რომ მიჰქრი...
რომ გიხმობს კოლხეთის
წარსული,
სადღაც შორს...
წარსულის იქით...

1979

* * *

ტყიდან მოზოზინე ნახირს,
სურნელება მოაქვს მოლის,
ნიავი თავს მდაბლად
უხრის.
ნისლის ჩიბუხს მოაბოლებს
და შემოდის სოფლად
მწუხრი.

1962

იოანე ხუცესი

მასთან არის ერი,
ბერი,
სიღიადე,
სიკეკლუცე,
ღმერთკაც იოანე ხუცესს –
დავით აღმაშენებელის
მზე ადგას და
გული უცემს.

1991

300 ჰეფესტო

მოსვლის დღიდან გწყალობს ღმერთი,
თუმც უმძრახად ხარ
მეფესთან,
სამჭედლო კი მაინც ბოლავს,
და შენც ისე,
ვით ჰეფესტო,
ჭედავ...
პოეზიის ფოლადს.

1974

სარჩევი

წინასიტყვაობის მაგიერ.....5

ჰეფესტო და თარხონი.....25

*** (რადგანაც იგი ეწამა ჩვენთვის).....26

*** (ცათამბჯენის თუ ოკეანის).....27

ხმა წარსულიდან.....28

*** (თვალებს განზრახ იბრმავებენ).....29

*** (მესიის დიდ მოლოდინში).....30

ეექსინი და ჰელესპონტი.....31

ბავშვობის მზე.....32

*** (სოფლის ღობიდან გადმომდგარა
და...).....33

*** (ათასწლეულების წინ ნაშენ).....34

*** (სოფლად ურმის ჭრიალთან).....35

*** (საიდანღაც რომ გვეაღერსება).....36

*** (ოთარაანთ ქვრივს როს სარჩო
წაართვეს).....37

ბროწეული.....38

*** (მოყვავილე ცის მინდორზე).....39

*** (მიშველი მუცლები მოუჩანთ
ღორჯოებს).....40

ფშაგ-ხევსურეთში.....41

*** (ზღვის ბინადარნი).....42

გენესარეთის ტბასთან.....43

*** (ბრწყინავს მთიები).....	44
*** (ქვეყნად ყოფნას).....	45
*** (პოი...)	46
*** (ეხეტებიან დემონები შავი დრუბლების).....	47
*** (ქვესკნელიდან-ზესკნელამდე)	48
*** (შენი მხურვალე ლოცვა)	49
საუკუნეთა ოცდაცამეტი.....	50
*** (ხელში აღუჩის თეთრი ტოტებით).....	51
ქ*** (დამეუღლ გზებით შორს რომ მიდიან...).....	52
*** (ელვა, ვით ბონაპარტე).....	53
*** (ქარებს სიშორე და დელვა).....	54
მტრედი.....	55
*** (ცის ვარცლზე დაყრილ ვარსკვლავთა).....	56
*** (მოთქმა, გოდება...)	57
*** (სასაფლაოსკენ...).....	58
თეთრი ვარდი – გრაალის თასი	59
იალუს მინდვრები.....	60
*** (ცისა და მიწის აიხდენს სურვილს).....	61
*** (მტკვარს აკვანში ძინავს).....	62
როგორც პოეტ-მითოლოგს	63
აქციუსი და აიეტი.....	64
შენი ღიმილი.....	65

*** (ელვა მიწას თვალს ჩაუკრავს).....	66
მზე კოლხეთში აღმოსდება.....	67
დარდით გადახურული.....	68
*** (ქარიშხლით მთვრალი და გალეშილი).....	69
ჰუნები.....	70
ყულევთან.....	71
*** (სამშობლოს მზეა ამომავალი).....	72
ჯგერგე.....	73
*** (მზე რომ მიმწუხრს მიეფარება.....)	74
*** (არ დაუღვია თავი ბალიშზე).....	75
*** (პონტოს ზვირთთა გრაგნილებზე).....	76
შეეჯობრები ამირანს და.....	77
*** (ყამი, როგორც ცხვრის ფარას).....	78
მტკვარი და რიონი.....	79
ოჰო, ოჰო!.....	80
*** (მიწა ლუსკუმია და...).....	81
100 000.....	82
ბინადართა მწყემსო კეთილო).....	83
ფილისტიმს და რახაბის.....	84
*** (ვარსკვლავებიანი ცა).....	85
*** (ზეცას მუცელი უცებ ასტკივდა).....	86
*** (მზე კვლავ მზეობს).....	87
*** (ჩემი ცხოვრების საჯინიბოში).....	88
მთები და ბილიკები.....	89

გურიაში.....	90
*** (გადაშლილია კიდით-კიდემდე).....	91
*** (ახლახან რომ თეთრი ეცვა).....	92
*** (ათასლწულების მერეც).....	93
*** (თოვლის ქათქათა სარეცელზე).....	94
*** (შავითმოსილი).....	95
სემი და ქამი.....	96
ბილიკები.....	97
ზღვა და ცა.....	98
*** (ერთხელ იქნება).....	99
*** (შურითაღვსილნი ბევრი ეცადნენ).....	100
პონტოს ტალღები.....	101
*** (სამარეს თხრიან...).....	102
*** (ცას და მიწას).....	103
ეგვიპტის ცხელი უდაბნოები.....	104
ჰაპი.....	105
ლაზებსა და მარგველებს.....	106
კრწანისის ველი.....	107
ანაკონდა.....	108
ვით იაღოვა.....	109
*** (ღამის იქიდან თუ არყოფნიდან).....	110
*** (ზეცისკენ მიაქვს ლოცვები).....	111
*** (ცალი თვალი კი ცისკენ უჭირავთ).....	112
შესაწირი.....	113
*** (ვარსკვლავები კი ღამით).....	114

შირაზში.....	115
*** (მთვარე და მგოსანი).....	116
*** (ათასწლეულებში მითვლემილი).....	117
ღმერთთა ომი.....	118
*** (არაფერია სადარდელი).....	119
*** (ბევრჯერ...).....	120
*** (სხვის კი არა...).....	121
*** (მოლოდინში გაზაფხულის წვიმის).....	122
*** (ელვა კი არა...).....	123
*** (შორ ვარსულიდან მოგესმოდა).....	124
*** (დამთავრებულა მწუხრის ღოცვა).....	125
*** („აიების“ ნაშეირნი).....	126
ზვირთები.....	127
ისევ კავკასიონი.....	128
*** (ძვალი და ტყავი).....	129
ვით იანუსი.....	130
აღბათ სააკაძე.....	131
*** (დღემ ჩაასვენა მზე ზღვის კუბოში).....	132
ბროწეულის ხე ციხის გაღაგანზე.....	133
ისევ ილოსი.....	134
მთვარეს აითაიგულებს.....	135
*** (ბაბილონი).....	136
მთვარე – აიეტის სასახლე.....	137
*** (ასეა ახლაც).....	138
*** (გაჩენის დღიდან ჩაესმოდა).....	139

*** (ქუხილის ხმაზე).....	140
*** (უფლისგან ნაბოძები).....	141
*** (ქარის კალთით მოტანილი).....	142
*** (წყალიც ძილად იურვის).....	143
*** (სიმყუდროვიდან მზის ნაბიჯები).....	144
*** (ასე ყოფილა).....	145
ათონში.....	146
*** (მიწაზე არა).....	147
კიპარისები.....	148
მიტომ ახლო მიხველ ღმერთთან.....	149
*** (რქებზე მზე დანთებულები).....	150
*** (ხალიბების ქურაში).....	151
ცა – ვარსკვლავების ქვიშის საათი.....	152
ხილვა: უტურფურსი.....	153
*** (უსამანო სივრცეში).....	154
*** (ბიბლიიდან ხმა ისმის გოდების).....	155
თიბილ-ტაბულ-ტიბარები.....	156
*** (ხელთ უჭირავს მთვარის წიგნი).....	157
დამშვიდება.....	158
ცა – ვარსკვლავების არის საფლავი.....	159
*** (ბევრმა მძვინვარე ათასწლეულმა).....	160
აიეტი და იახონი.....	161
*** (შემკრთალი ელვა დახტის).....	162
*** (მეხმა როდესაც გაიგრვინა).....	163
*** (სიშორის იქით).....	164

ჩარგალში კოპალას ქვასთან.....	165
ლაზარე.....	166
სტრაბონი.....	167
*** (წვიმა წვრილი და გრძელი თითებით)...	168
*** (უფლის ხელით დაკეტილი).....	169
აგრაფინა.....	170
*** (დღე-ნიადაგ მასზე მლოცველს).....	171
შურის ციხე.....	172
მზე და მთვარე.....	173
*** (მარტი მოიპარება).....	174
ეგრისის მთები.....	175
*** (შენი ხმა ელვად ეულის სამყაროს)....	176
მე და შავი ზღვა.....	177
*** (ათასწლეულების მერეც).....	178
მირა კოჩა.....	179
*** (მწუხრიდან – დილამდე ამოსული).....	180
*** (სიყვარულის ხომალდზე).....	181
გიგანტების მხრებზე ვდგავარ.....	182
დაჩის.....	183
*** (ეს ლამაზი ცხოვრება).....	184
მარები, მაკრისები და მაკრალები.....	185
*** (მთები ფეხისწვერზე დგანან).....	186
9 აპრილი.....	187
იკაროსი.....	188
*** (შაოსან ღრუბლებს ზღვასთან უცდიდა).189	

*** (ხსონას ვფიცავარ...)	190
*** (ვით დღე და ღამე დასალიერთან)	191
ზღვა და თოლიები	192
წარწერა საფლავის ლოდზე	193
*** (ათასწლეულთა უღრანებიდან)	194
*** (თუმცა დაბერდა მოვარე)	195
უნგრეთში	196
*** (ღამეულ ფსკერზე ძილად მიყრილებს)	197
*** (ძეო ადამია)	198
აპრილი კოლხეთში	199
*** (აღარ სურს ნახვა)	200
*** (მარტო ფხოვში კი არა)	201
*** (შენი მარჯვენა ხელისგულიდან)	202
ხილვა: მთები ხერმონ-თაბორის	203
ონისიმე	204
ხევსურეთის ღამე	205
ხილვა: მედეა, აფსირტე, აიეტი	206
თოლიების ფოთლები	207
თარი, თური	208
შურის შავი ფარდები	209
*** (მზე რომ დატოვებს თავის საუფლოს)	210
განთიადი სოფელში	211
აჩხურის და ამონის	212
*** (უსამანო სივრცეებში ფრთების	

გაშლისთვის).....	213
*** (გასცქერი კოლხეთს აიეტივით).....	214
*** (ათას ქარ-ცეცხლ გამოვლილი).....	215
*** (ვადიდებ და ვაღმერთებ...).....	216
ხეთი, ხათი და ალიბი.....	217
ბატი და გედი	218
*** (ზოგ ცოდვილს...).....	219
ძე ადამის.....	220
სული ბექირის და ბიძირის	221
ამინდის უეცარი შეცვლა ზღვაზე.....	222
*** (ვარსკვალვთა ზოდებით).....	223
*** (მზის და მთვარის თვალება).....	224
*** (აღარსად ჩანდნენ ალბატროსები...).....	225
*** (დამის საყდრულ სიჩუმეში).....	226
*** (ათესეულ წლის წინათ).....	227
*** (მილიონი წლის).....	228
ავთანდილს.....	229
*** (ამირანის ცეცხლი გბუგავს).....	230
*** (შემოდგომის ფოთლების სიყვითლე).....	231
*** (მიმწუხრიდან- დილამდე).....	232
*** (ნილოსთან...).....	233
პოეზიის კალეიდოსკოპი	234
რემისა და რომულის	235
*** (გაზაფხულის მოლივით).....	236
*** (დამის ცაზე რომ ჰკიდია).....	237

*** (ქალი არა, მზე მომტაცეს).....	238
განხეთქილების ვაშლი.....	239
*** (ახლა კი არა).....	240
„იულიუსი-ივლისი“	241
კოლხური ღამე	242
*** (თავგამეტებით...)	243
*** (ლეგენდიდან გადმოსული)	244
*** (სივრცეების აივნიდან)	245
*** (მოვარდა და ქარიშხალმა)	246
*** (ასი ათასი წელი გავიდა).....	247
ზღვა და კლდე.....	248
ხილვა: მომღერალი კოლხი.....	249
*** (ღამის მიღმა)	250
*** (ერთი ვარსკვლავი სადღაც...).....	251
*** (სასთუმლად უდევთ მთვარის ბალიში).....	252
წარსულის იქით.....	253
*** (ტყიდან მოზოზინე ნაპირს).....	254
იოანე ხუცესი.....	255
ვით ჰეფესტო.....	256

ვაჟა ეგრისელი

კოლხური ფსალმუნები

100 ტომად
ტომი 19

VAZHA EGRISELI
“KOLKHURI PHSALMUNEBI”
ONE HUNDRED VOLUME
VOLUM 19

გამომცემლობის

რედაქტორი

– ნაირა ბერაია

მხატვარი

– სპარტაკ ცინცაძე

მხატვრული რედაქტორი

– ირაკლი უშვერიძე

ტექნიკური რედაქტორი

– ნანა ღუმბაძე

კორექტორი

– შიქრია ლიპაშვილი

კომპიუტერული

უზრუნველყოფა

– ნანა და დათო ყანდაშვილები

გამომცემელი – ზურაბ დოღბაია

ფასი 20 ლარი

თბილისი
2020

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0186, ა. ჯორჯიძის ქუჩის №4. ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com